

Б Р А Н И Ч

ОРГАН АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ У БЕОГРАДУ

Уредник Бранича је претседник Адвокатске Коморе у Београду
Владимир Св. Симић

Власник и издавач Бранича је Адвокатска Комора у Београду
коју представља претседник Владимир Св. Симић

У име Одбора главни уредници:

Др. Видан О. Благојевић и Др. Радоје Ј. Вукчевић, адвокати

САДРЖАЈ:

ЧЛАНЦИ

Златна клаузула у нашем праву од *Л. Таубера* професора — Београд 157

Сузбијање међународног тероризма, установа кривичног међународног суда, и деоба власти у међународном праву од *Борислава А. Милојковића* адвоката — Београд 161

Захтев оштећеников у кривичном споруда се накнада штете и трошкови досуде у месту њему—некој опште корисној установи од *Др. Тихомира Василевића* судије Округног суда — Смедерево ... 174

Још неколико речи и напомена о установи сметања поседа од *Павла И. Павловића* адвоката — Београд 177

Однос између грађанске и кривичне одговорности од *Др. Бошка К. Перића* — Београд. 179

СУДСКА ПРАКСА

Начелне одлуке Касационог суда у Београду — три одлуке ... 184

Из праксе Апелационог суда у Новом Саду — четири одлуке из грађанско-правне области од *Бранка Јевремовића*, судије Апелационог суда у Новом Саду. 186

И ако је осигуравајуће друштво примило прву премију пре него што је уговор о осигурању потписан од стране осигураника, ипак уговор не важи, док га и осигуравник не потпише од *Тих. Ивановића*, секретара Касационог суда у Београду. 189

Неодржавање првог рочишта по § 571. грађ. парн. пост., није разлог да призивни суд по службеној дужности укида пресуду првог суда од *Јована Д. Смиљанића*, секретара Касационог суда у Београду. 191

Истицању приговора о недопуштености редовног правног пута, због застарелости тужбеног захтева, по § 40. гр.п.п., има места само онда, ако за суђење спорне правне ствари у опште не би била надлежна ни једна ломања власт или редован суд од

Уредништво Бранича налази се у Дечанској 13/II. Рукописи се не враћају. Прештампавање градива из часописа допуштено само са тачним означањем извора.

Бранич доноси; расправе и чланке којима је смер заштита интереса адвокатског реда и ширење професионалне свести, службена саопштења Адвокатских комора којима служи као званични орган, и расправе и чланке из свих области права и прати развој правног живота у земљи и иностранству.

Бранич излази крајем сваког месеца. — Годишња претплата за Бранич износи 120.— дина. За адвокате изван територије Београдске адвокатске коморе, адвокатске приправнике, судије и судијске приправнике годишња претплата износи 60.— дина. Поједини број 10.— дина.

Јована Д. Смиљанића, секретара Касационог суда Београду ... 192

Ако је пресуда позивног суда делимично потврђујућа, онда је допуштена ревизија противу ње само у погледу преиначујућег дела ако вредност спора не прелази 5000.— дин. — § 596. од. III г.п.п. од *Ивана Д. Пешковића*, секретара Касационог суда у Београду. 192

Није довољно да се у тужби само именује надметац као тужени, па да се о јавној продаји суди као у редовној парници—§ 505. грађ. парн. пост. од *Ивана Д. Пешковића*, секретара Касационог суда у Београду ... 193

Уговор о закупу је консесуалне природе — § 680. г. з. од *Драг. Д. Герасимовића*, судије Среског суда за град Београд. ... 194

ИЗ АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ... .. 195

ПРИКАЗИ

Др. тидан О. Благојевић адвокат:
Кривично право од *Др. Миодрага Аћимовића* 196

Мишљења о предоснови Грађанског законика за Краљевину Југославију од *Др. Бершолда Ајзнера* и *Др. Младена Пливерића*... .. 197

Међународно право од *Л. Оепенхајма* у преводу *Др. Стојана Гавриловића*... .. 198

Еволуција и критика неутралног задругарства од *Др. Михаила Вучковића* 199

НЕКРОЛОЗИ 200

САДРЖАЈ ПРАВНИХ ЧАСОПИСА ... 202

ПРЕГЛЕД ЗАКОНОДАВСТВА 203

НОВЕ КЊИГЕ..... .. 20

Професор Л. Таубер — Београд.

ЗЛАТНА КЛАУЗУЛА У НАШЕМ ПРАВУ

1. Златна клаузула, тј. напомена да се плаћање мора извршити у златној монети, или у страниј валути, или чак у домаћем новцу, али у износу који је везан за вредност злата или стране валуте, увек је имала за циљ да обезбеди повериоца од евентуалне депресијације домаћег новца. У новије време овакве клаузуле су почеле да се чешће јављају у пословима између приватних лица у унутрашњем промету, нарочито кад је стабилност домаћег новца била јако поремећена, тј. за време светског рата, послератне инфлације у појединим земљама (Немачка, Аустрија, Пољска) и девалвације у државама које нису могле или нису желеле одржати вредност свога новца на нивоу предратног паритета (Енглеска, Америчка Унија, Чехословачка). Пошто су овакве клаузуле неповољно утицале на вредност домаћег папирног новца, јер су доприносиле ширењу неповерења у његову стабилност (на одржавање које су државе много полагале и у том циљу водиле одређену девизну политику), у више земаља јавиле су се у различитим облицима забране таквих клаузула.

Прва је Француска већ 1916 г. издала закон у циљу спречавања појаве ажиа између златног и папирног франка, а француска јудикатура је изградила на овој основи читаву доктрину о забрањености златне клаузуле приликом *закључивања послова* у земљи.¹⁾

Ова јудикатура је резимирана у чувеној пресуди Сталног суда међународне правде од 12 јула 1929 г. по предмету српских зајмова на овај начин: „сада је дефинитивно утврђено јурис-

¹⁾ Разлоге на којима почива ова доктрина лепо је приказао већ 1924 г. угледни економски писац и познавалац монетарних питања *Бершранд Ногаро*: „Очигледно је, каже он, да стипулација да се плаћање изврши у златним францима, чак иако се исто врши у папирним францима, на крају ствара у унутрашњем промету разлику између папирног и златног франка и изазива у корист првог унутрашњи ажио, који је закон 1916 г. тежио спречити. Јуриспруденција уопште добро осећа да је то одредба јавног поретка (d'ordre publique): очевидно је да приватна лица, кад теже да оваквим условима избегну последице депресијације домаћег новца, убрзавају исту „*В. Ногаро*“ La monnaie et les phénomènes monétaires contemporains, Paris 1924, p. 264.)

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
В
Л
И
О
Т
Е
К
А

пруденцијом француских судова да иако је свака стипулација у злату негативна кад се односи на један унутрашњи посао (une transaction intérieure), то није тако као кад се ради о међународним уговорима (contrats internationaux), ма да плаћање има да се изврши у Француској.²⁾

II. Нови велики покрет, а делом и преокрет, у законодавствима и у јудикатури многобројних земаља изазвао је Закон Сједињених Држава (Joint Resolution) од 5 јуна 1933 г. о забрани златне клаузуле, донет у вези са девалвацијом долара. Био је покренут спор о уставности ове законодавне мере, али је одлука Врховног американог суда од 18 фебруара 1935 г. признала, што се тиче приватних уговора, право Конгреса и Владе да униште златну клаузулу од тренутка кад њено одржавање буде сметало Конгресу да слободно примењује своје право одређивати вредност домаћег новца.³⁾ После доношења овог Закона питање златне клаузуле, које је до сад било препуштено готово искључиво јудикатури и административним уредбама и правилницима, прешло је у више земаља у руке законодавне власти те је било издано неколико закона који разрађују ову материју (на пр. бразилиански Декрет од 27 новембра 1933 г., пољски Декрет — закон од 12 јуна 1934, аустријски Goldklauselverordnung од 23 марта 1933 г. и Уредбе од 26 априла 1933 и 6 фебруара 1934 г.) и спремљено неколико пројеката закона (дански, фински, немачки).

III. У горњим редовима задржали смо се само на питању о златној клаузули у *исловима који немају међународне природе*. Друго питање о златној клаузули у међународним уговорима, које по опсежности тангираних интереса и правној компликованости има још већу важност, али излази из оквира овог чланка, у законодавствима и јуриспруденцији већином се одвајало од првог и решавало на други начин, тј. у смислу *важења златне клаузуле*. Тако француски Закон о новцу од 25 јуна 1928 изрично каже: „Ова дефиниција франка (као монете која садржи 65,5 милиграма злата финоће 900/1000) не примењује се на међународна плаћања, која се могла правноснажно, пре промулгације овог закона, стипулисати у златним францима“ (чл. 2). У истом смислу је донета и одлука Сталним судом међународне правде по предмету српских зајмова и низ других одлука различитих судова; али горе споменутог Закона, донетог Конгресом Сједињених Држава, ово питање постаје опет спорно.

IV. Код нас нема ни закона нити сталне јудикатуре који би коначно решили ово питање. Закон о новцу од 1931 г. пролази ћутке мимо златне клаузуле и само Измене правилника о регулисању промета девизама и валутама од 19 јуна 1934 (Сл. н. бр. 138-XXXVI) у члану I ст. 9 веле да закључивање послова у земљи „не сме се вршити у иностраној валути нити везивати за страну валуту и злато, већ се мора вршити у динарима без икаквих клаузула“.

²⁾ в. Revue de science et de législation financières, 1929, p. 526.

³⁾ в. Martin Domké „Le clause Dollar-or,“ Paris 1935 p. 9-10.

Даље извесни материјал по овом питању даје распис Министарства правде од 5 марта 1935 год. бр. 18623⁴⁾ који репродукује акт Министра финансија, Одељења државног рачуноводства, од 13 фебруара 1935 г. бр. 23825⁵⁾

Овај распис гласи:

„Имајући у виду, да је у нашој земљи законско платежно средство динар и да се унутрашња вредност динара, тј. његова куповна моћ у земљи није смањила, да се закључивањем уговора противно напред очначеним прописима једна од уговорних страна неправедно богата на штету друге стране — дужника, силом околности приморана на прихватање тешких услова, и да се толерирањем оваквог стања ствара неповерење у земљи у националну валуту, — част ми је умолити Вас, Господине Министре, да изволите путем расписа скренути пажњу среским, првостепеним и окружним судовима да приликом расправе означених спорова узимају у обзир напред поменуте прописе, имајући у виду да су ти прописи донети на основу члана 9 Уговора између државе и Народне банке за извршење Закона о новцу и да је тај уговор озакоњен (Закон од 17 јуна 1931 године), да се не ограничују само оценом формалне стране поднетих им спорних уговора, већ да цене и стварно стање, тј. да ли је дужник *примио зајам у страниој* валути или у динарима, и да одбијају тужиоце од захтева да им се плати главница у страниој валути, односно по течају динара према страниој валути на иностраној берзи или по обрачуна са „примом“, пошто је „прим“ уведен само за обрачуна са иностранством“.

Као што се види из наведених текстова, питање правног значаја златне клаузуле, није ни из далека расправљено код нас онако како је то учињено у другим земљама од стране јудикатуре, а у најновије време и од стране законодавца. Министарство финансија и Министарство правде дала су само тумачење за случајеве који су изискивали хитну интервенцију власти, али нису регулисала она питања, која такођер сваког часа могу постати актуелна, јер то у ствари спада у надлежност законодавне власти.

Ево неколико таквих питања: Распис Министарства правде и акт Министарства финансија дају упутства само за решавање спорова по уговорима о зајму, кад је уговорено враћање истог у страниој валути, ма да је зајам био дат у домаћем новцу.

⁴⁾ В. Збирку расписа за 1935 г., додатак „Правосуђа“ бр. 25.

⁵⁾ Министарство финансија тим актом дало је аутентично тумачење горњег Правилника и своје Наредбе од 16 октобра 1931 г. (Сл. Н. од 27 окт. 1931 г. Бр. 251) позивајући се на своје право доносити такве прописе, право које потиче из чл. 9 ст. 2 Закона о олобрењу уговора између Државе и Народне банке од 17 јуна 1931 г. Тај став гласи: „Народна Банка дужна је пружити на захтев своју потпору Министру финансија у циљу било да олакшава било да ограничава, у одговарајућој мери задужења у иностранству или кредитовање иностранства према томе да ли ће сматрати да те операције појачавају или слабе, за будућност, стабилност новца. Тога ради Банка ће водити евиденцију о тим операцијама и, према потреби, предлагати Министру финансија нужне мере за сузбијање евентуалних злоупотреба. Министар финансија ће моћи предузимати такве мере путем наредба“.

Али зајам може да буде дат на меницу писану сходно § 40 М. З. на страну валуту, и меница је могла да буде више пута индосирана. Да ли може у оваквом случају суд истраживати коју је валуту примио трасант приликом издавања менице, кад валутна клаузула сад није иначе битни састојак менице? Дуг обрачунат у страниј валути могао је да настане и не из зајма, него, на пр., из купопродајног уговора, који наведени распис уопште не спомиње. Истина, измене Правилника о регулисању промета девизама и валутама забрањују закључивање сваких послова у земљи, везивајући исте за страну валуту и злато, али ту нема објашњења, шта управо значи израз „послови у земљи“. Из иностране јудикатуре и законодавстава види се да треба разликовати унутрашње трансакције, за које златна клаузула не важи, и међународне зајмове где та клаузула може или чак и мора да важи. Да ли се „послови у земљи“ поклапају са „унутрашњим трансакцијама“ или само обележавају место закључења или место извршења уговора? Али и сам појам међународног зајма није тако једноставан. На пр., одлука Федералног швајцарског трибунала од 23 маја 1928 г. по предмету Француско-канадске хипотекарне банке садржава овакве напомене: „Као међународна обвезница може се сматрати она која се налази у рукама међународних поверилаца, без обзира на то да ли обвезница гласи на једну или више монета и, ако су наведене више монета, да ли обвезница утврђује између њихове вредности један непроменљив однос. Сигурно, да је промет обвезнице олакшан околношћу да је фиксиран сталан однос између вредности различних националних монета и монете обрасца (étalon), али из овог не следи неопходно да се друге обвезнице не могу сматрати као међународне са гледишта које буде прихваћено ⁶⁾. Стога треба да и код нас по могућству буде тачно одређено у закону који се уговори имају сматрати као међународни те према томе за које уговоре неће важити забрана златне клаузуле.

Ако, летимично споменемо и златну клаузулу у међународним уговорима, ту законски прописи морају да буду још опсежнији, јер се мора водити рачуна и о принципима међународног права у погледу важења домаћег или страног закона итд. То се види, на пр., из скорашњег пољског Закона — Декрета Претседника Републике од 12 јуна 1934 г.

Према горе изложеном и код нас девизни прописи и њихово тумачење од стране надлежних Министарстава не могу се сматрати као дефинитивно правно решење питања златне клаузуле, него је потребно издање потанко разрађеног закона по томе предмету.

⁶⁾ B. Martin Donke l. c. str. 27.

Борислав А. Милојковић, адвокат — Београд.

Сузбијање међународног тероризма, установа кривичног међународног суда, и деоба власти у међународном праву

(Јавно предавање: одржано 15.-X.-1936. год. у сали Окружног суда за округ београдски)

I

1. Студирати проблем тероризма, који је у тако тесној вези са проблемом: одбране државе и најбитнијих правних добара човекових, а са овим и одбраном међународног и у опште социјалног поретка и мира, — значи: продрети у најтамнији домен кривичног права, међународног права и социологије.

Питање сузбијања тероризма јесте питање, које закорачује у домен два права: оно интересује и унутрашње и међународно право. По својој правној природи оно је кривично-правно, али и као такво оно има једно специјално обележје, које се састоји у томе: што дела тероризма по месту припреме и извршењу, по учиниоцима, по објекту и последицама, — занимају не само унутрашњи поредак више држава сваку за себе, већ она интересују више држава као једну групу, па и више од тога; цео људски род, — те на тај начин ово питање добија још и међународно и светско обележје. Но питање је у исто време и политичко, а то је нарочито оно што особито отежава његово интегрално и рационално решење. На овом питању се види: да се међународно и унутрашње право прожимају и допуњују, а да питање сузбијања тероризма има значај: правни, политички и социјални.

2. По томе што је нерешено тако дуго, и што искрсавају тешкоће за његово решење, — то питање остаје отворена рана на социјалном телу. Да видимо да ли недостају правни разлози за његово решење? Ако пођемо од најосновнијег — видимо, да је циљ и мера права само човек. Друштвена правна организација постоји ради човека, као његово дело. Ради човека се јавља потреба за правном заштитом социјалног поретка и за одржањем једног сношљивог статус кво, без чега човеков интерес не би имао своју правну важност.

Одржање и заштита живота човековог је основни закон човечанства, како у унутрашњем тако и у међународном праву. Ко може оспорити тачност Протагориног принципа: да је „човек мера свих ствари“ т.ј. да не може постојати у људском друштву нека друга мера, која би му се наметнула за његово интересе и животне односе? Није ли свака друга мера и идеја само релативна? Ако узмемо противно: да се свака идеја и установа може сматрати за релативну с обзиром на време и место, — онда се намеће питање: ако има нешто битно у ономе што измиче времену и месту, и остаје стално за све векове и целу куглу земљину, није ли то људски живот као највеће правно добро, чија правна заштита треба да је ефикасна тј. трајна и универзална тј, таква да она мора прећи границе државе и наћи, ако затреба, на лојалну потпору и других држава. Узети противно зар не би значило усвојити: да људска правда, и сво право, треба да изумру

на границама државе, и да на тај начин — што је још важније — она шира људска заједница, која прелази оквир државе треба да остане без правне заштите и свога правосуђа.

Ако се жели социјална правда у смислу вршења правосуђа у социјалном поретку, онда се само од себе намеће решење: да све оно што прелази границе надлежности унутрашњег права *rationae materiae, personae et loci*, неминовно треба да потпадне под међународно право, и што је главно, да не треба да буде спорова за које би се могло рећи, да не могу бити предмет ни међународног ни унутрашњег права — који дакле треба да испадну из општег оквира права. Међународна полиција, међународно правосуђе и међународно сузбијање неправда, мора се схватити као продужење установа унутрашњег права на исти начин, као што интернационални поредак и сигурност не могу бити схваћени друкчије, него само као наставак и продужење унутрашњег поретка и сигурности. Између унутрашњег и међународног правног поретка мора неминовно постојати однос међузависности и солидарности на основи координације, и тек тако се може замислити егзистенција једног вишег социјалног поретка који обухвата и унутрашњи и међународни правни поредак.

Идеја о јединству права, која управља људски род, овде, пре него игде, треба да дође до свог најпотпунијег изражаја. Ово упућује на мисао: да је за човечанство најкорисније да споразумно решава, не само своје правне, већ и друге спорове, па чак и проблеме. Зар није данас сваким даном све јасније да систем организоване међународно-правне кооперације свугде, а нарочито међународна правда, треба да замени систем оружаног мира и савеза, који доносе толики духовни немир, толике потресе и материјално упропашћење великог дела човечанства? Најлепше дело међународне солидарности и кооперације баш јесте сузбијање неправда легалним начинима, а то је онемогућавањем злочина, сузбијањем истих и изграђивањем једне међународне правде, — и од тога треба несумњиво очекивати прогрес и највеће користи.—

3. Сви ови правни разлози, од којих ни један није у противности са правним принципима позитивног права указују на то: да се најмање тероризам може трпети у модерном друштву, јер је директно противан формулираној правној свести о постојећем социјалном поретку, пошто претпоставља наметање воље мањине, и то силом и злочином. Ово тим пре јер када се организовано друштво буни противу појединачних злочина, уперених против њега, тиме више може да се буни противу организованих злочина, који баш тиме, што су организовани, указују на већи умишљај организатора терора, на већу противправност и већу друштвену опасност. Захтеви генералне и специјалне превенције кривичног права остају и овде у важности. Одрећи се тих захтева у принципу био би противприродан акт, јер значи: не само дати слободу злочинцу, да избегне гоњењу и казни, већ и дати му могућност да злочин понови. С тога је нужно да се питање сузбијања тероризма регулише једним колективним међународним уговором (конвенцијом) између држава на основи правних принципа који већ постоје. Ова конвенција ни у ком случају не може бити сметња давању азила политичким деликвентима, чија дела не носе карак-

WWW.UN
У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
В
И
В
Л
И
О
Т
Е
К
А

тер обичних злочина, и не руше општи социјални поредак. У њу се може унети дефиниција политичког злочина и друге одредбе изузетног карактера, као: кад је политички злочин некажњив, а кад кажњив, — те ће се тако избећи разнолико тумачење примене права азила, које право врло често може престављати међународне повреде права и дужности дајући повод међународним сукобима.

Та конвенција треба да садржи: 1) *одредбе материјално правне*: шта се све има сматрати за међународни злочин, која се дела имају гонити као таква и како ће се казнити, прогањање и кажњење злочина унутрашњег права када они пређу границе државе те тиме узму на себе међународни карактер, — и 2) *одредбе формално правне*: које су у крајњој линији само санкција помениutih материјално правних одредаба, јер треба да послужу њиховом интегралном реализању, а састоје се у томе што ће се практички одредити: како да се гоне и сузбијају злочини, ко је, како и докле надлежан за то. Као најважнија одредба међу њима јесте консекрација установе Међународног Кривичног Суда.

4. За сузбијање тероризма није довољна само заштита коју пружа унутрашње право, него је потребна заштита удружених држава, које делају на основу заједничког закона, који је усвојен у општем интересу. Ово удружење снага захтева заједница опасности коју та дела престављају, јер ти деликти по обиму, припреми и дејству прелазе круг унутрашњег права.

Кривично-правни појам деликта тероризма преставља: скуп акта одвратног варварства и вандализма, који теже да застраше и обезхрабре колективност, паралишући у исто време сву њену снагу реакције¹⁾ и самоодбране. Он се састоји на првом месту из злочина и престапа, извршених средствима способним да произведу једну колективну опасност (пожар, експлозије, рушења и т. д.), који доводе у опасност живот, телесни интегритет, здравље човечије, и који су управљени против својине. Великим својим делом дела тероризма улазе у појам међународног кривичног дела.

Дела тероризма су почињена под импулсом колективног духа, који влада у многим тајним удружењима, образованим у циљу да наметну тероризмом појединим државама или друштву извезне друштвене и правне доктрине и институције, на место оних које постоје. У крилу ових удружења се спремају ови злочини, у вези са револуцијама и бунама, а ова удружења су у вези са сличним удружењима у другим земљама. У циљу да избегну казну ова удружења имају своје штабове (иницијаторе) у страним земљама, где уз то још често налазе и подршку. Ова удружења спремају и друга дела, не само злочине против живота и својине, као: јавна изазивања на злочине, хвалисање злочина, изазивања војника на непослушност, економску саботажу, позивање на неплаћање порезе, — све у циљу да појачавају друштвене супротности и створе јавне нереде, ослабе и дезорганишу државне власти, државну целину и створе анархију.

5. Сва су ова дела учињена с циљем да униште дух соци-

¹⁾ V. Pelle: La repression des crimes contre la personnalité de l'Etat p. 702 и следеће. — 1930. (Recueil des cours de l'Académie de Droit Internationale.)

јалне дисциплине, да ослабе социјалну структуру и моћ самоодбране, а са тим и да умноже: општу беду и страдање, и тако припреме терен најкрвавијим револуцијама¹⁾.

Кривична дела тероризма овим погађају великим делом и целокупну друштвену организацију, а не, као *шакозвана политичка кривична дела*, само правна добра једне уже људске заједнице — државе у погледу њеног унутрашњег или спољњег поретка државног, — и за толико су дела тероризма и „социјална кривична дела“, која су уперена противу целог човечанства, те се не могу сматрати само за политичка кр. дела, што треба нарочито подвући као ново схватање у праву.

Зато су у почетку последње трећине XIX. века поникли закони у Француској, Италији, Енглеској, Немачкој, Аустрији, Шпанији, Швајцарској, Бугарској за сузбијање тероризма без обзира на његову политичку позадину, који су и данас у важности. Али се показало да ће се тероризам радикално најбоље сузбити само, ако се његово сузбијање постави на међународну основу, и ако се он издвоји из круга политичких крив. дела.

6. Политичка дела обухватају кривична дела: I) противу *политичког унутрашњег поретка* (Устав земаљски и поједини делови његови), где спадају кривична дела: велеиздаје, насиље, увреде и клевете према владаоцу, позивање на непослушност и изборна кривична дела; II) противу *спољног политичког поретка*: где спадају напади на државну независност и односе државе с другим државама или териториални интегритет. Ту спадају кривична дела *издаје*.

Но постоје и тако звана *релативна политичка кривична дела* у случају кад је једно обично кривично дело (нпр. убиство владоца) уперено против политичког поретка државе, где је спорно да ли уопште постоји политичко кривично дело. Ту субјективна теорија сматра: да је то дело политичко, јер је учињено из побуде политичке, те по томе убиство владара из политичке побуде претставља политичко дело. По објективној теорији на против, побуда отпада, и дело се цени само за себе, те релативна кривична дела нису политичка већ обична кривична дела, па зато убиство владоца има се казнити као обично убиство квалифицирано. Неки припадници објективне теорије²⁾ изрично помињу као објекти кр. дела против: постојања и безбедности државе, државног поглавара и политичких права грађана — те по томе убиство владара и овде сматрају за политичко кривично дело. Нова теорија о кривичном праву, коју је створио г. Т. Живановић, и која заступа тројну поделу кривичног права, сматра такође релативна кривична дела као политичка кривична дела с обзиром на последицу кривичног дела, која је политичка, а без обзира на радњу кривичног дела, која сама за себе чини кривично дело (нпр. убиство владоца). Но ово сматрање не може да значи и искључење кажњивости.

7. Кривично право овде усваја једно важно ограничење: да се из круга политичких кривичних дела могу изузети извесна

¹⁾ V. Pelle: op. cit. стр. 703.

²⁾ Ф. Лист: Немачко Кривично Право (— превод Српски —): § 23. II. 4. стр. 121.—2.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

кривична дела, бар у погледу привилегија на блажије одредбе применљиве код кривичних политичких дела (те неки сматрају да зато овде и нема политичког кривичног дела). То су ова дела:

1) Социјална кривична дела, за која поменуемо разлог да их не треба сматрати за политичка кривична дела, зато што су уперена противу целог човечанства.

2) Дела издаје, која такође не треба сматрати за политичка. Злочин против државе и уште политички злочин се од револуције француске до краја XIX. века сматрају као карактера политичког и кажњавају специјалном казном, истина не онако строго као пре револуције. Узимају се у вид идеолошке побуде политичких учиниоца, и они се: 1) третирају блаже са извесним обзирима, 2) кажњавају мање строго него за злочине према појединцима, 3) Сем тога усвојило је се да се издавање криваца не допушта за политичка кривична дела. Ово су три привилегије политичких злочинаца.

Но ипак од последње трећине XIX. века примењује се тежња у прилог искључења из категорија политичких дела извесних злочина против државе. Ова тежња је резултат: појаве анархизма, као средства за остварење анархистичких доктрина и других политичких и социјалних доктрина, која желе да се наметну терором, а теже да силом униште данашњу политичку и правну организацију друштва, или да сруше економску и социјалну организацију великог броја држава. Из овога искрсава изузетна друштвена опасност од тероризма, који прети да сруши постојећи поредак, у коме једино држава може да манифестује своју правну личност, па стога дела тероризма не треба сматрати да имају политички карактер.

Нов покрет против тероризма манифестовао се је такође и после светског рата. Нарочито је држава постала предмет особите кривично-правне заштите.

Ова реакција противу тенденције да се сви злочини противу државе сматрају за политичке, има и друге специјалне узроке, не само оне које поменуемо, а то су ова три: 1) *уздицање идеје о отаџбини* (:не треба сматрати као политичке злочинце оне који се боре против егзистенције државе, јер су лишени најосновнијег осећаја верности према отаџбини од које су примили толика добра). 2) *Режим оружаног мира* (:дела шпијунаже нпр. постају једна стална опасност за државу, која је стално на ратној ноzi, те их треба искључити из категорије политичких кривичних дела) и најзад 3) *карактер модерног рата*: (не могу се више сматрати за кривична дела противу спољне сигурности државе само кривична дела у уској оперативној зони војске „на фронту“, већ је цела територија државе место подложно нападу н. пр.: из ваздуха²⁾).

3) Убиство страног владара не сматра се више за кривично дело ни у погледу екстрадиције, нити иначе. О овоме постоји атентатска клаузула у међународним уговорима о издавању криваца, унета први пут у сам белгијски кривични закон 1855 године, а одмах за тим и у законе других земаља.

²⁾ Plasserd: Evolution de la nature juridique des attentats à la sureté extérieure de l'Etat стр. 39—42.

8. Важно је поменути да постоји још мишљење по коме политичким злочинима не треба признати пом. привилегије, већ напротив њих треба кажњавати строжије но обичне злочине. Зато се захтева укинуће свих тих привилегија, које је XIX век дозволио политичким кривцима. Ту се нападају догме индивидуалистичке као наследство француске револуције, које су у току целог XIX века тако јако инспирисале већину европских законодавстава. У опште се, по нашем мишљењу, не може дозволити претеран индивидуализам, јер индивидуи се не може дозволити у друштву неограничено уживање слободе и права на штету целине. Индивидуа, која ужива заштиту социјалног поретка и бенефиције тог поретка, тек у том поретку налази могућност за своје успевање и савршенство, па зато та иста индивидуа мора да врати друштву еквивалент свих тих добротинастава и жртава, примљених од друштва, а то може учинити једино: у актима своје солидарности са истим поретком, у самоодрицању од неких права, у корист целине или ближњих и у признању социјалних дужности. Ако та индивидуа води антисоцијалну борбу — она показује антисоцијалан менталитет и преставања опасност за социјални поредак, за материјални и интелектуални напредак државе, па се зато мора сузбити. Не постоје нека природна и урођена права човекова. „Слободан човек“ — то је фикција, јер човеку само организовано друштво прибавља права и слободе. Најмање се може усвојити да политичке идеје једнострано треба да ослободе индивидуу дужности и обавеза, јер се кроз дужности и обавезе манифестује друштвена солидарност индивидуе, којој друштво и отаџбина омогућавају: опстанак, поредак и благостање. Ако је социјални поредак израз правне свести већине, — онда сваки атак појединца, или мањине, на тај поредак треба да се сузбије у име већине, и то је израз социјалне самоодбране. Политички либерализам у корист индивидуе не треба да значи одрицање друштва од права самоодбране. Овај либерализам здраво схваћен и лојално примљен мора имати своје границе у поштовању оног највишег принципа права, а то је заштита живота човечијег.

9. Да би се осигурао заједнички фронт свих цивилизованих држава противу тероризма, постоји мишљење из раније, да треба: према предложеном статуту Међународног Кривичног суда поверити суђење за комплексна кривична дела противу државе једном Међународном Кривичном Правосуђу, и то само у случају: ако су кривци кривичних дела пребегли у другу земљу, па та земља одбија да их изда позивајући се на политички карактер кривичног дела, а међународно правосуђе констатујући претежност политичког карактера, нађе да испитане чињенице испољавају флагрантан антисоцијалан кривични карактер повреде. Међународно Правосуђе ће задржати ствар за своју надлежност у том случају и изрећи односне санкције.

Овде би интернационална надлежност овог правосуђа обезбеђивала: с једне стране објективност суђења, а с друге стране ефикасност сузбијања криминалитета. Тако би се нашао лек од садањег зла, које обезбеђује стварну некажњивост противу правне личности државе, убиства владара и људи, и других

правних добара, а то је било последица једне празнине правних прописа, ако не у правној свести, а оно несумњиво у писаним законима.

10. Тероризам у кривично-правном смислу дакле има за објект кривично дело учињено из терористичких намера. Та дела великим својим делом улазе у појам *међународних кривичних дела*. Извршиоци међународних кривичних дела са разлогом се називају непријатељи људског рода, јер они нападају правна добра заједничка људском добру, или бар која су способна да буду заједничка.

11. Правну природу међународних кривичних дела одређује објект тих кривичних дела, који је међународно правно добро. Терористичка намера долази на друго место.

Идеја о међународном добру није везана за државне границе т. ј. за домен важења унутрашњег кривичног права. Међународно добро захтева правну заштиту, која га чини правним добром. Правна заштита код међународних кривичних дела јесте по својој природи кривично — правна, и њу треба да пруже: или поједине државе појединачно у границама свог унутрашњег права (дакле: унутрашње право), или више држава заједнички (дакле: међународно право). Та ће правна заштита бити вољна или обавезна — што је већ фактичко питање. Но она треба тако да се организује да на случај, ако изостане као вољна заштита, онда да међународни суд, или какав специјални међународни орган, може да преузме на себе то давање заштите.

12. Т. Живановић проф. кривичног права у Београду дели међународна правна добра у две групе:

1) то су *добра заједничка културним државама*: безбедност новчаног саобраћаја (:фалсификовање новца и хартија од вредности) и постојећи међународни социјални поредак (:анархистичко-нихилистичка и комунистичка дела против породице, брака, својине).

2) *међународна добра заједничка културним државама само делимично* — у толико у колико се на њих напада на један интернационално опасан начин. Овде, с обзиром на објект напада или извршења, имају се сматрати као нападнуте и друге државе, и ако је стварни напад био извршен само противу једне државе (:безбедност јавног саобраћаја) у колико се напад на њу појављује као напад на *светски јавни саобраћај* (:гусарство, атентати на светски жељезнички саобраћај) и светски правни саобраћај (:фалсификовање меница и хартија од вредности, међународних путних исправа, безбедност женскиња и деце као предмета међународне трговине).

13. Оно што кривичном делу даје обележје интернационализације јесте моменат објективан или субјективан, који испољавају кривична радња или кривац.

1) *Моменат објективни је*: у колико би се кривична радња догодила на територији разних држава, или у колико је ова кривична радња уперена противу добра, које припада разним државама појединачно, или разним државама заједнички, или најзад противу грађана (расп. друштава, правних лица) разних држава или грађана свих држава.

2) *моменат субјективни је*: у колико је код појединог кри-

вичног дела све већи број злочинаца грађана разних држава, или злочинаца без отаџбине, или су злочинци у истом злочину грађани неколико држава — или су најзад ови злочинци чланови интернационалних удружења.

14. Као што се види међународна кривична дела по својој правној природи припадају разним групама посебног дела кривичног права и није могуће издвојити их у једну засебну групу.

Нека од поменутих међународних кривичних дела су већ предмет интернационалних међународних конвенција, закључених са циљем примене универзалног важења кривичног права (:конвенције за сузбијање прављења лажног новца, три конвенције за заштиту женскиња и деце). За оволико је постигнуто међународно изједначење екстрадиционог права за та дела. За ова дела међународни институт за кривично право предложио је од скоро оснивање Међународног Кривичног Суда при Друштву Народа, израдивши му и статут.

15. Потреба унификације, ако не интегралне, а оно делимичне, на првом месту у питању тероризма намеће се: 1) ради лакшег сузбијања злочина, и остварења генералне и специјалне превенције, 2) ради потпунијег давања задовољства повређеној личности, 3) ради лакшег васпостављања нарушеног правног поретка, и 4) унификација се јавља и као колективна организована одбрана друштва од злочина, те према томе има и социјалан значај.

Нарочито индивидуализација казне и примена мера безбедности упућују државе ка унификацији.

Потребу за унификацијом много олакшава факт сличности историјског развитка кривичног права разних народа, а то је резултат сличности расе, културе и прилика у којима живе (географске, климатске, састав земљишта, политички режим, економске прилике).

16. Тежња за интернационалном унификацијом кривичног законика има свој корен у идеји: да се само све тешњим приближавањем народа може допринети учвршење социјалног поретка и остварењу светског мира, који је сан векова. Она је израз међународне солидарности и средство њено. Њу олакшава истовестност интереса, побуда, а нарочито потребе које изискују међународну заштиту кривичног права. Ово има своје природно објашњење у факту да данас државне границе нису више онако апсолутне препреке као што су некада биле, — што је резултат јако развијених међународних економских веза, које се претварају у економску солидарност. Нарочито огроман развитак саобраћајних веза приближује народе у мишљењу и осећању. Све ово утиче на изједначење правне свести и правног поретка. На овај се начин и криминалитет интернационализовао, а то изазива потребу унификације закона. Економска, идејна и саобраћајна веза између разних држава везује и уједињује народе и државе. Из те све тешње солидарности људских група и народа поничу многа добра за човечанство, која треба потпомагати удруженим снагама, али поничу и многа зла, која треба сузбијати опет удруженим снагама. А ово сузбијање како ће се моћи боље извршити, него ако се дела тероризма обухвате једним унифицираним законодавством?

17. За сузбијање крив. дела тероризма два су метода: *први* који је раније практикован да свака држава са себе гони та дела интернационалног карактера и да лојално практикује издавање криваца, а *други* овај, који данас предлаже Југословенска делегација пред Друштвом народа, а то је да се за суђење тих дела установи нарочити Међународни Кривични Суд.

* * *

18. Тероризам и његово сузбијање има веома живу и обичну историју за последњих 50 година, а нарочито после светског рата.

Први јачи израз међународне солидарности у борби противу криминалитета био је стварање *Интернационалне Уније за Кривично Право* (1889) са циљем: да изучава криминалитет и проналази мере за заједничку борбу против истога.

1924 године на место Уније долази *Међународно удружење (асоцијација) за кривично право*, које је на свом првом конгресу (Брисл 1926) одлучило: сазивање периодичних конференција за унификацију кривичног законодавства.

Прва таква конференција (:Варшава 1927.) донела је: норме из *међународног кривичног права*, затим о нужној одбрани, стању нужде, покушају и саучешћу¹⁾, а израдила је и предлог да се створи један институт за унификацију кривичног права при Друштву Народа.

Друга конференција (:Рим 1928.) израдила је: законске текстове о мерама безбедности, међународном повратку, о неспособностима и губитцима у случају осуде изречене у иностранству, израђен је и предлог о стварању међународног бироа конференција за унификацију кривичног права од десет чланова²⁾.

Трећа конференција (:Брисл 1930.) израдила је текстове о: екстрадицији (само један део), прављењу лажног новца, трговини: опојним дрогама и скаредним публикацијама³⁾.

Четврта конференција (:Париз 1930.) израдила је: текстове о екстрадицији (наставак); гусарству; трговини: робовима, женским и децом⁴⁾.

Пета конференција сазвана је за Мадрид (октобра 1933) са програмом расправе: тероризам, екстрадиција, (наставак), напуштање породице, проституција, и недопуштено ношење оружја.

19. Свесно утицање на унификацију Кривичнога права по Томи Живановићу има ићи овим редом, којим се у осталом креће рад поменутих конференција⁵⁾:

1) Израда пројекта-типа кривичног закона који садржава *опште* принципе у главном, остављајући сваком народу разрађивање појединости. Само поједини принципи ту могу бити одређени (на пример: нужна одбрана, стање нужде и др.)

2) Израда *посебног* кривичног дела тог закона — типа према конвенцијама које већ постоје (нпр. прављење лажног новца).

¹⁾ В.: *Actes de la Conference* 1929. (Paris. Recueil Sirey)

²⁾ В.: *Actes de la Conference* 1931. (Roma)

³⁾ В.: *Actes de la Conference* 1931. (Bruxelles)

⁴⁾ В.: *Actes de la Conference* 1931.

⁵⁾ Т. Живановић: Потребе и разлози унификације кривичног права и права у опште словенских држава. 1933 год.

3) Спајајући предње опште и посебне принципе добио би се кодекс норми општег и посебног дела кривичног права.

20. Но за постављена питања од нарочите је важности:

III-ћи међународни конгрес Међународног Удружења (асоцијације) за кривично право у Палерму (Април 1933). Претресано је од пет питања кривичног поступка и једно питање кривичног права. Једно од питања поступка је било: за која кривична дела треба усвојити универзалну надлежност? — По овоме је питању донета ова резолуција: С обзиром на то: што има дела која вређају заједнички интерес свију држава као што су: гусарство; трговина: робљем, женскињем, децом, опојним супстанцима, и скаредним издањима; кварење подморских каблова и радиотелеграфског саобраћаја и трансмисија; стављање лажних сигнала и позива за нужду; фалсификовања новца, хартија од вредности; акти варварства или вандализма, а подобни су да произведу општу опасност, — с обзиром на то: што се у савременом кодификаторском покрету опажа склоност ка универзалности репресије за извесна од ових дела, — и с обзиром: што извесни законици или пројекти инкриминушу и нека друга тешка дела, која угрожавају заједничке интересе држава у њиховим интернационалним односима, — Конгрес је изјавио жеље:

1) да се међународне конвенције у важности ревидирају, или да се закључе нове, како би се обезбедила универзалност репресије за сва кривична дела, за која би државе били сагласне да их сматрају као крив. дела, која вређају интересе свих држава, или угрожавају интернационалне односе,

2) да се универзалност права кажњења, које придаје надлежност судовима земље где је кривац притворен, или земље где су га власти притвориле подвргне следећим условима:

а) унификација законодавства уговорних земаља у погледу инкриминације дела подобних за универзалну репресију,

б) устанављење правила сарадње ради обезбеде достављања доказних средстава противу и у корист окривљеника.

Најзад Конгрес је признао у истој резолуцији:

1) да се у осутству горњих услова има претпоставити екстрадиција,

2) да је за особиту препоруку надлежност судова земље где је кривац притворен и онда чак, кад су у питању обична кривична дела, а екстрадиција није тражена ни од државе на чијој је територији кривично дело било извршено, или чије интересе непосредно повређује, ни од државе чији је држављанин кривац.

21. Питање сузбијања терориза је прва Југославија конкретно поставила на међународни терен, износећи га пред скупштину Друштва Народа и то: први пут 1934. године по тужби Југославије поводом убиства Југословенског Краља Александра, када је Савет Друштва Народа донео одлуку: „да је свака држава дужна да не потпомаже и не толерира на својој територији никакву терористичку активност у политичким циљевима, и да се та дужност нарочито намеће члановима Друштва Народа у вези

с обавезом коју су они примили да поштују териториални интегритет и политичку независност свих чланова Друштва Народа“. Осуђујући истовремено Марсељски атентат, који је стао живота Краља Југославије, Претседника Министарског Савета Француске и још других лица, — Савет Друштва Народа је предвидео сазивање једног комитета експерата за израду пројекта конвенције о сузбијању тероризма и конвенције о образовању једног Међународног Кривичног Суда. — Други пут је то питање дошло пред Скупштину Друштва Народа, у почетку октобра 1936. г. која је имала израђене предлоге конвенције и требала да претресе сваки у својој нарочитој комисији пре но што одлучи о сазивању међународне дипломатске конференције у току 1937 године, која има дефинитивно да редигује текст израђених предлога конвенције пре но што их предложи државама на потпис и ратификацију.

Предлози за ове две важне комисије израђени су великим делом у духу напред изложене резолуције III. Међународног Конгреса за Кривично Право, а и с обзиром на предлоге и мишљења истакнутих Правника из наше земље. У првој комисији Друштва Народа почетком Октобра ове године је примљен пројект комитета стручњака. Резолуција о томе садржи значајне изјаве у којима се констатује: важност конвенције за консолидацију мира, и дужност сваке државе да се уздржи од сваког уплитања у политички живот стране државе, као и мишљење: да конвенција треба да садржи:

1) да свака држава на својој територији забрани припрему и извршење терористичких атентата против живота и слободе личности које врше јавне службе,

2) начин сарадње држава за спречавање таквих атентата,

3) обезбеђење кажњавања атентата, који представљају терористички карактер и имају један међународни елемент услед: места припреме, извршења или држављанства учесника и жртава.

II

22. Установа Међународног Кривичног Суда: *фактички* треба да буде допуна и продужење унутрашњег судства држава. *Правно* овај суд би требао да престави преузимање и остварење судске функције на граници државе, где унутрашње судство престаје, или се екстрадиција и правна помоћ показују без дејства те би злочин остао некажњен било због непотпуности, било због празнине закона, било због произвољног тј. самовољног тумачења унутрашњег закона или из ког другог разлога, што је за осуду ма где се то налазило: како у унутрашњем, тако и у међународном праву. Овакав однос међународног и унутрашњег судства није хијерархијски однос, већ однос координације, и он само може да појача поље активности једног и другог судства.

Као специјалан разлог у прилог установе међународног суда био би још и то: што Међународно Право заслужује у истој мери потпуну заштиту као и унутрашње, и што нема правног разлога за оправдање осуства кривичног међународног судства у међународном праву. Социјална правда (у смислу вршења правосуђа) у међународном животу треба да је интегрална у истој мери као у унутрашњем судству, где поред грађанског и административног судства постоји и кривично. Једно кривично пра-

восуђе стављено у службу међународног права, као допуна досадањег међународног правосуђа, може само да допринесе што више моралном и материјалном благостању људи.

23. Потреба за установом овога суда осећа се, јер до сада су се међународним судовима расправљали само спорови грађанско-правни и административно-правни. Но осећала се је празнина у том правосуђу, јер му је недостајало кривично међународно судство, т. ј. једна нова институција за примену права, или евентуално само једно ново, али веома нужно проширење компетенције досадањег судства чији је крајњи циљ само правилна примена права, које већ постоји. Потреба за овим судством образлаже се самим фактом да се универзално признаје егзистенција међународног злочина и злочина који има делимично овај карактер те би због мешовитости овога карактера најбоље пристало да га пресуди међународни суд. Попунити ову празнину у међународном праву јесте остварити један велики идеал права, чије остварење треба похитати. Ако се сад усвоји да и извесни деликти унутрашњег права, који су могли бити обележени као деликти из политичких мотива, а нападају међународна правна добра, могу доћи пред оцену тога суда на случај ако злочинац ма на какав начин измакне суђењу унутрашњих права — онда би се тиме избегло једно врло тешко питање, а то је да поједине државе саме арбитражно решавају: да ли се код питања екстрадиције поједино кривично дело, које напада интернационално правно добро, има сматрати за политичко или не. Свако противљење ма у ком виду да се пружи сарадња за сузбијање злочина јесте у крајњој линији злоупотреба права суверенитета државе, јер и то право, суверенитета, подложно је ограничењима у колико то ограничење захтева међународна солидарност, а то је баш случај у овде постављеним питањима.

Тек са интернационалним сузбијањем злочина и интернационалним судом могућа је рационална борба против међународних деликата и онемогућавање приватних начина задовољења која у различитим видовима ипак нису друго до прикривена дивљачка освета и самозадовољење.

Институција међународног кривичног суда јесте потреба социјалне правде, јер је се показало у међународном саобраћају да досадањи дипломатски методи (интервенција и неинтервенција, дипломатска куртоазија и сл.) нису зато довољни, пошто зависе само од воље међународно-правних субјеката. Конзеквентно спровођење међународне кривичне правде јесте узвишени идеал, који заслужује да му се у службу стави једна засебна и социјална установа у форми међународног кривичног суда. Свест о потреби тога суда постоји, само се ради о томе, да се ова међународна кривична судска власт организује на такав начин, да буде поштована и примењивана, како би човечанство од тога имало више користи. На овај начин ће дефинитивно бити скинута са дневног реда питања, која су од векова занимала човечанство као што су: да ли је могуће код сукобљавања права и интереса у међународном праву зауздати страсти и силу т. ј.: да ли је у опште могуће испоставити разлоге разума изнад страсти, и

разлоге права изнад силе, као и да ли је могуће подврћи правном изравнању противположне интересе и права људи груписаних интернационално?

III.

24. На завршетку дозвољамо себи, да из свега овога излагања, а нарочито из излагања о потреби једне потпуне међународне судске власти изведемо један важан закључак од универзалне важности за међународно право, а који има веома тесне везе са постављеним питањима.

Само постојање једне међународне судске власти намеће као нужност постојање и других власти, које су са овом влашћу у нераздвојеној вези. Ово указује на то: да се овде мора допунити Монтескијева теорија о тројној подели власти у унутрашњем праву једном екстензијом на међународно право, и признати да је и у међународном праву социјална власт састављена из три независне власти, непотчињене једна другој, која једна с другом сарађују и које су у међусобној тесној вези да делимично прелазе једна у другу.

Наиме: и у међународном праву мора се признати постојање једне судске власти предодређене да интегрално расправља међународне спорове свих врста. Затим се исто тако мора признати постојање једне интегралне законодавне власти независне од законодавних власти унутрашњег права држава, а овима законодавним властима хијерархијски равна, са задатком да констатује већ формиране правне норме тамо, где се обичан законодавац не осећа моћан и компетентан да их констатује. Исто тако мора се узети у међународном праву да треба да постоји и једна међународна извршна власт, исто тако неподређена нити хијерархијски виша према извршној власти унутрашњег права.

Но не може се остати само при овом објашњењу, јер она социјална власт, која се у унутрашњем праву дели на три власти, стоји у односу координације према напред поменутој међународној власти која се такође дели на три власти. Обе, и унутрашња и међународна власт јесу само по један део, по једна грана једне социјалне власти, — оне која држи социјални поредак. Овде се сад поставља једно врло крупно питање: а шта је то у суштини социјални поредак? Под социјалним поретком мора се најшире схватити правни поредак, који обдржава међузависност и солидарност свих група рода људског, а ту спада не само поредак у унутрашњим границама тих група, него и поредак који регулише односе између тих самих група узајамно.

Ако дакле постоји социјални поредак, један и недељив, без обзира на егзистенцију унутрашњег и међународног поретка, — онда, логички, мора постојати и та социјална власт која тај поредак на неки начин обдржава, служећи као извор свију власти како унутрашњег тако и међународног права.

Др. Тихомир Васиљевић, судија окружног суда — Смедерево.

ЗАХТЕВ ОШТЕЋЕНИКОВ У КРИВИЧНОМ СПОРУ ДА СЕ НАКНАДА ШТЕТЕ И ТРОШКОВИ ДОСУДЕ У МЕСТО ЊЕМУ-НЕКОЈ ОПШТЕ КОРИСНОЈ УСТА- НОВИ

Оштећеник, било као приватни учесник код дела која се гоне по службеној дужности, било као приватни тужилац код дела која се гоне по приватној тужби, односно као супсидиерни тужилац, може у кривичном поступку да истакне своје приватно правне захтеве. Ти захтеви могу бити разноврсни: да се кривичним делом одузета ствар врати, да се правни посао или однос уништи, или да се причињена штета накнади у новцу. Овај последњи захтев, као и захтев за накнаду трошкова (§ 314. т. 3. к. п., у ствари само један облик накнаде штете), најчешће се постављају.

Разлози са којих оштећеник овај захтев ставља, нису увек исти, нити се тај захтев ставља увек у истом циљу. У извесном броју случајева оштећеник тражи накнаду да би збиља њоме покрио претрпљену штету. На супрот томе, у не малом броју случајева оштећенику није стало да обештећење прими, и да га придода својој имовини. Њему је стало једино до тога да извршилац дела накнаду *плаши*, и да се његова имовина смањи за износ причињене штете. Главни циљ таквом тражењу је жеља да окривљеник поред казне претрпи још једно зло, чисто имовинско. И ако на први поглед не изгледа тако, захтев у овом циљу је потпуно легитиман и моралан. Два су разлога која оправдавају постављање оштетног захтева и у овом последњем случају: 1. Њиме се спречава неправично богаћење извршиоца кривичног дела, у колико се овај њиме користио, односно налаже му се плаћање штете коју је својим противправним делањем причинио. Морално је да за штету на туђој имовини извршилац осети реперкусију на својој, и у случају када би оштећеник могао да прође без те оштете. 2. И са другог разлога ова жеља оштећеникова за наношењем зла је оправдана и разумљива. Казне су данас достигле изванредну благост, а извршење и таквих казни услед амнестија и помиловања, које се због учесталости никако не могу сматрати изузетним појавама, постало је врло проблематично. Жеља оштећеникова да кривац бар плаћањем оштете на коју он по закону има право, и која под амнестију и помиловање не иде, осети неко (и једино) зло за своје дело, сасвим је разумљива, чак и када му није стало да ту оштету он стварно прими.

Због тога што у извесним случајевима оштећеник жели да кривац штету плати, али му није стало да је он као оштећеник прими, или му је шта више нарочито стало да је не прими, догађају се не ретки случајеви, да оштећеник постављајући свој захтев за накнаду штете, у исто време изјављује да тражи да се накнада досуди не њему, већ некој од познатих опште корисних установа. Ово нарочито бива код кр. дела против части (морална штета), слободе, извесних чиновничких дела и т. д. Раз-

дози који руководе оштећеника да се одрекне накнаде *баш* у корист ових установа су разноврсни. Они су најчешће резултат сукоба жеље оштећеникове да пред светом покаже како своју част, слободу, телесни интегритет и остала добра повређена кривичним делом, не продаје, и да му их никаква оштета не може заменити, и жеље да се кривцу на сваки начин нанесе зло. Некада је то жеља да се одрицањем од врло великих али фантастичних, врло сумњивих и сигурно ненаплативих потраживања, у корист ових установа, начини извесан утисак на јавност, који ништа не стаје, некада жеља да се стварним одрицањем од малих сума начини реклама. Права жеља да се овим установама помогне, долази свакако у последњи ред.

Поставља се питање, на које је пракса у више случајева одговорила потврдно,¹⁾ да ли је овакво досуђивање са гледишта странака и општих интереса препоручљиво, и даље, од тога одвојено питање, да ли је такво одрицање приватног учесника по закону могуће. Размотрићемо та питања одвојено:

а) Постоји више разлога целисходности који препоручују да се овакво одрицање оштећениково не усвоји. У првом реду то захтева интерес оштећеников. Знајући да је постављање оштетног захтева у корист поменутих установа допуштено, оштећеник, из страха да се не каже да парницу води не ради моралног задовољења, већ да на њој заради, — одрећи ће се накнаде штете, па чак и стварних трошкова у корист речених установа. Он ће то учинити и онда када му је тај новац преко потребан да репарира штету и покрије издатке које је у парници имао. — Исто толико је и у интересу окривљеника да се ова трансакција не допусти. Судија када ову штету не досуђује оштећенику, него опште корисној установи, вазда ће бити склон да је досуди у већем износу него што би иначе чинио, а то је очигледна штета за окривљеника.²⁾ — Допуштање ове праксе не користи ни самим установама у чијем се интересу она тобож врши, јер је наплата скопчана са многобројним тешкоћама и неугодностима које никако не треба губити из вида. Не може се на пример лепо мислити о једном хуманом друштву, које ради наплате уступљене му оштете продаје последњу покретност неком сиромашу. Оно ће у своме добром гласу и пријатељском пријему код грађанства, о коме увек мора да води рачуна, изгубити више него што ће добити извршењем пресуде. Обрнуто извршењем над имућним људима, једна група грађана на коју хумана друштва највише рачунају, осетиће се увређеном, и из неке врсте солидарности ускратити своју будућу помоћ. Не мала је незгода за такве установе и у томе што су трошкови око извршења и парнице у вези са њим сасвим извесне и врло скупе, а резултат извршења сасвим неизвесан. Као једна незгода више појављује се и то, што по прописима кривичног поступка установа у питању није у могућности да сазна за такву пресуду. Она се не позива

¹⁾ За разлику од франц. кр. зак. (чл. 51.) који то забрањује.

²⁾ Ово наводи и *Garraud: Precis* p. 6 i 7 (ed. 1926) као разлог што је досуђивање оштете оваквим установама по француском кр. зак. забрањено.

на претрес већ оштећеник. О донетој пресуди се не обавештава она већ оштећеник. Установа према томе незна за пресуду, да би могла тражити њено извршење, сем ако је сам оштећеник нарочито не обавести.¹

б) Са гледишта допуштености по закону исто тако је немогуће овај предлог усвојити: 1) У кривичној парници суд пресуђује између учесника у парници. Само учесници у истој могу да буду осуђени, и само њима може да буде нешто досуђено. Трећим лицима која у парници не учествују, никако. Тражити од кривичног суда да удовољи оваквом захтеву, значило би оптеретити га бесплатном благајничком службом, за рачун приватног учесника, који би, као некој врсти свога банкара, суду издавао диспозиције. Јер не треба се варати: и после такве изјаве оштећеника, он и даље остаје узгредна странка, он процес и даље води у границама законског овлашћења у своје име, а установа не може да ступи на његово место, нити он свој процесни положај може уступити другоме. 2) Ни покушајем подвођења ове изјаве оштећеникове под институције приватног права не би се могло закључити да је овакав захтев правнички могућ и дозвољен. Правну природу овакве изјаве оштећеникове немогуће је одредити, зато је немогуће и да се из правне природе те изјаве изведе какав било закључак о њеној допуштености. То није поклон, јер се уступа једна и будућа и неизвесна тражбина, нешто што још није ушло у имовину поклонодавчеву и неизвесно је да ли ће у опште ући. Осим тога досуда се врши поклонопримцу и ако он није дао изјаву да поклон прима, а та је изјава потребна (§ 531. г. з.) јер је поклон по нашем гр. зак. уговор. Пре но што је дакле уговор закључен суд га изрицањем пресуде извршује. То није ни уговор у корист трећих, јер никакав уговор у овом смислу не постоји између оштећеника и окривљеника. Није ни цесија будуће тражбине (на страну да ли би се таква тражбина у опште могла цедирати у овом случају, јер пропис § 295/V. к. п. који би на то мишљење могао навести, говори о сукцесији а не о цесији), јер свака цесија има претходни правни основ по коме и због кога се врши. Тај би основ овде једино могао бити поклон, т. ј. основ за који смо већ напред рекли да се не може прихватити. Осим тога ако би се радило о цесији, онога момента када би такву изјаву дао, оштећеник би имао да се повуче из парнице и уступи своје место поменутој установи а то уступање процесног положаја, које је везано за уступање тражбине, као што смо напред видели, је немогуће.

Закључак би са свега овога био да досуђивање накнаде штете и трошкова у кривичном поступку, опште корисним установама, у место оштећенику, на захтев овога, нити је допуштено нити га треба допустити.

Оштећенику је слободно да тражи накнаду штете и извр-

¹ У Србији, привремено, докле не ступи на снагу закон о извршењу и обезбеђењу ове тешкоће нема. Кривичне пресуде ће се дотле извршивати по службеној дужности и у грађанском делу (чл. 1. зак. о изменама у § 11 увод. зак. за кр. пост. од 10. IV. 1931. г.)

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.BE

шење пресуде у своје име, па досуђени и наплаћени износ поклони таквој установи. Тиме би учинио стваран поклон, у место поклоне на папиру, а установу би ослободио неугодности. Примљеним поклонима такве установе дају довољан публицитет, па му се неће пребацити да је у парници зарадио за себе новац, нити ће ова његова дарежљивост, ако му је нарочито стало да се за њу зна, остати незапажена.

Павле И. Павловић, адвокат — Београд.

Још неколико речи и напомена о уставној сметања поседа

У моме чланку штампаном у *Браничу* у свесци од месеца маја 1936 год. изнео сам у главном, шта је то сметања поседа и како би се требало ти прописи о сметању поседа да примењују. Но и ако већ три године судови примењују нов парнични поступак, па према томе и прописе о сметању поседа ипак изгледа да још нису сви судови ушли у суштину тих прописа.

Као што је познато, ова установа има за циљ да заштити последње фактичко стање без обзира на то: по коме је основу једно лице држало тај посед до тог сметања. Установа за наше прилике, специјално, врло добра и што је најглавније *веома брза и ефикасна*, јер се ти спорови као хитни брзо свршавају и брзо дају сатисфакцију лицу коме је тај посед одузет, враћајући му брзо посед натраг у државину.

Но и покрај тога, ипак, лице коме је одузет посед губи услед тога одузимања поседа, јер прво, не ужива посед и на тај се начин лишава свих оних користи од њега а друго, излаже се трошковима, који често пута могу бити доста велики. Нарочито ако је посед, чија се тражи заштита, удаљен од седишта Среских судова па се мора извршити увиђај од стране суда, онда су ти трошкови још већи. Ово нарочито важи за велике срезове у којима има мало железничких путева. Због тога је препоручљиво за странке да у тужби, која се подиже због сметања поседа, не траже судске увиђаје, већ да друга, доказна средства поднесу којим би доказали извршено сметање поседа. Неоспорно је, да се самим увиђајем то може најбоље утврдити, али то све захтева прилично велике материјалне издатке, које данас парничари, а нарочито они из села, нису у стању подносити.

Као што сам навео ова установа има за циљ да заштити последње фактичко стање, што се види из јасног прописа § 548 гпп. Но и ако је тај пропис јасан ипак ниже изнети случај увериће нас, да још нису сви судови ушли у суштину ове установе.

Тужиља П. П. има од 1928 г. фактичну и правну државину једног плаца са кућом на Чукарици у ул. Требевићској бр. 6. — После неколико година тужиља се удала за неког Р. П. из Београда и увела га у тај посед. Муж. Р. П. 24 новембра 1935

год. напустио је своју жену тужиљу П. П. и иселио се сасвим из тог поседа, одневши са собом све своје ствари. Туженик муж Р. П. на дан 12-III-1936 год. покушао је на силу да у тај посед тужиљин уђе и да га заузме, но је био одбијен. На дан 13 III-1936 год. кад је тужиља била одсутна, тужник Р. П. извршио је то сметање поседа тужиљиног што је у то имање, наведени плац са кућом, ушао и цело имање заузео.

Тужиља је тражила да суд донесе коначни закључак и пресуди, да је туженик у два маха сметао тужиљи у овом поседу и да је заузео њено имање, те да се ово имање одузме од туженог и уступи тужиљи као и да се туженику забрани да у будуће смета тужиљи у уживању овог њеног поседа.

Срески суд за град Београд донео је 6 априла 1936 год. под П-2159/36 следећи коначни закључак:

„Суд утврђује сметање поседа — државине плаца са кућом од стране туженог Р. П., те налаже туженом да дозволи тужиљи заједнички са њим државину спорне куће и плаца, под претњом извршења“.

Разлози су среског суда у главном ови:

Изказима обеју парничних страна датим пред судом, а нарочито признањем самог туженог, утврђено је раније заједничко држање спорног имања, које је фактичко стање тужени прекинуо, не дозвољавајући тужиљи даљу државину имања, чиме ју је узнемирио у поседу, па како својински однос на поменутом имању није пречишћен, а суд се у исто није могао упуштати то је, утврђујући раније фактичко стање, донео закључак којим га васпоставља, а наложио туженом да дозволи заједничку државину тужиљи на имању.

По рекурсу тужилачке стране Окружни суд за град Београд донео је закључак Пл-459 36 од 9 јуна 1936 год. и пресудио у свему по тужбеном тражењу, нашавши да је туженик доста сметао тужиљи у њеном поседу: кући са кућним плацем у Требевићској бр. 6, те је због тога туженик дужан да у року од 24 сата овај тужиљин посед напусти и у исто му се време забрањује свако даље узнемиравање у томе поседу.

Разлози са којих је Окружни суд овакав закључак донео, у главном су ови:

Погрешно је Срески суд када у побијаном коначном закључку није означио тачно предмет сметања поседа и у чему се сметање састоји. Сем тога када је чињеничким стањем утврђено сметање поседа од стране туженика на дан 13 марта 1936 год. и када је тужиља у тужби предложила да туженик у року од 24 часа одмах напусти посед који је узнемирио, то је први суд погрешно, када и по овом предлогу с обзиром на §§ 548 и 553 гр. п. п. није одлуку донео, већ је погрешно ван предлога у тужби наложио туженом да дозволи тужиљи заједничку са њим државину спорне куће и плаца и ако је признањем туженика утврђено да је он напустио кућу тужиље новембра 1935 године, и да је поново ушао у кућу без знања тужиље 13 марта 1936. г. те се фактички сметање поседа има утврдити на дан сметања поседа, а то је 13 марта 1936 године.

Из предњих разлога Окружног суда види се: да је Окружни суд дајући овакве разлоге, *ушао у суштину ове установе*, наставши да између мужа и жене, који су одвојено живели једно од другог, може бити сметања поседа јер тај њихов брачни однос не даје право једном супружнику да другом смета у његовом поседу када већ не живи заједно у том истом поседу.

Окружни је суд умесно упутио Срески суд и на ту грешку: што у своме диспозитиву нији казао у чему се то сметање састоји, кад је већ нашао да тог сметања има.

Окружни је суд у својим разлозима нарочито упутио Срески суд на главну грешку, што је мимо захтева и предлога тужилачке стране донео одлуку, којом налаже туженом да „*дозволи*“ тужиљи на заједничку са њим државину спорне куће и плаца, јер је то противно § 501 г.п.п. Ову је грешку морао исправити Окружни суд, јер би иначе испало да је тужиља била та: која је извршила сметање поседа и то насрам свог сопственог плаца и куће, коју је имовину имала у својој државини, а не туженик.

Према изложеном изгледа да су Окружни судови ушли у суштину ове установе и да ће на тај начин припомоћи Среским судовима да и ови потпуно уђу у суштину ове установе.

Др. Бошко К. Перић — Београд.

ОДНОС ИЗМЕЂУ ГРАЂАНСКЕ И КРИВИЧНЕ ОДГОВОРНОСТИ

(Расправа с обзиром на француско право)

I. Увод. — Да би се проучио проблем грађанске одговорности, корисно је задржати се на њеном односу према кривичној одговорности. То изучавање има несумњив интерес са научне стране. Ма да је истина да научног рада нема без специјализације, у данашње доба, у коме је немогуће, за кратки век људског живота, познавати и продубити све, тако разноврсне, манифестације научног прогреса, ипак остаје тачно да је неопходно имати у свести целокупан преглед извесне научне дисциплине. Тако правник, који би познавао само једну грану права, не би могао, ма колико је продубио, заслужити квалитет доброг правника. Могло би се чак рећи, у опште говорећи, да је познавање Права немогуће без познавања и Социологије истовремено. Према томе, изучавање грађанске одговорности не може се, у толико пре, зауставити искључиво на њој. Потребно је у исто време размотрити њен однос са одговорностима у другим деловима Права. Овога пута, ми ћемо се задржати само на односу између грађанске одговорности, с једне стране, и кривичне одговорности, с друге стране.

Њихов однос, данас однос између два различита појма, има своју еволуцију. Најпре, њихов почетак је заједнички. Познато је да је грађанска одговорност постала са кривичном. Она је била

саставни део ове, не разликујући се од ње. После тога, обе врсте одговорности, у својој историји, имале су заједнички живот задуго време. Цивилна одговорност је везана уз пеналну. Потом се еволуција грађанске одговорности састојала у њеном одвајању од кривичне одговорности, тако да данас грађанска одговорност има независан карактер, различит од онога који је својствен кривичној одговорности. Најзад, иако независне, цивилна и пенална одговорност су одржале међусобне везе, унаточ њихове принципијелне самосталности, тако да је потребно осврнути се на њих.

II. Грађанска одговорност је постала од пеналне одговорности. — Разликовање између цивилне и пеналне одговорности је, релативно, модерно. Данас ми разликујемо *казну* ⁽¹⁾ с једне стране, и *накнаду штете*, с друге стране. Само је прва одређена да казни кривца. Друга има за циљ једино да жртви накнади претрпљену штету. Међутим, разликовање између јавне тужбе, с једне стране, и приватне тужбе, с друге стране, није постојало од увек. У примитивним друштвима једина санкција је била пенална. Француски професор *Пол Фредерик Жирар* сматра да је то унитаристичко схватање заједничко свима примитивним људима, које се налази, после римскога доба, код барбарских народа и које постоји још за наших дана, не само код дивљачких насеобина, већ и код популација тако сличним цивилизованим народима, само ако су нарочите прилике произвеле заустављање развијања или назадак. ⁽²⁾

Дакле, у почетку су пенална и грађанска одговорност биле измешане, неподељене и обадве су имале карактер прве, кривичне.

III. Еволуција разликовања између кривичне с једне и грађанске с друге стране. — Првобитно стање, карактерисано тоталношћу одговорности као пеналне, неопходно се морало да измени са еволуцијом човечанства. Било би тачно рећи да је кристалисање разликовања између две одговорности, које нас ближе интересују, прошло кроз четири суксесивне фазе.

а) Најпре, *фаза приватне освете*. — Оно што обележава овај период то је схватање да жртва има „право“ да се свети. Ово „право“ састоји се у овлашћењу оштећенога да кривцу проузрокује једно зло аналогно са оним кога је он сам претрпио. — Очигледно је да је ова форма репресије истовремено и најпримитивнији облик правде. Талионски закон је и сувише бруталан. *Амроаз Колен* и *Анри Капшан* би рекли да је приватна освета један инстинктиван гест, као онај детета које удара сам предмет којим је повређено. ⁽³⁾

б) После тога, *фаза добровољних композиција*. — Она је почела онога тренутка када се, еманципујући се примитивне бруталности, опазило да жртва претрпљеног зла или штете, ма да има „право“ да се свети, може га не искористити, одричући се „права“ ефективног извршења освете. Могло би се запитати зашто да жр-

¹⁾ Правилније би било рећи *Кривичну санкцију*, јер кривично право познаје данас као санкцију, поред казне, и мере безбедности.

²⁾ Видети: Paul Frédéric Girard, *Manuel élémentaire de droit romain*, 7e édition, Paris, 1924, pages 412.

³⁾ Видети: Ambroise Colin et Henri Capitant, *Cours élémentaire de droit civil français*, 5e édition, Paris, Dalloz, 1924, Tome II, page 364.

тврђине изврши своју освету на коју има „право“? Разлог није тешко наћи. Она ће видети извештан интерес, да ренонсира на своју освету. Тако би жртва, уместо да се поново просипа крв, овога пута извршиоца првога дела, тражила извесну новчану накнаду. — Нема сумње да ова фаза није потпуно примитивна, али је факат да она остаје и сувише рудиментарна, јер да би ренонсирање на ефективно извршење освете било могуће, треба да то хоће обадве стране. Све је ту било непрецизно одређено, условљено самовољом странака и зависно од личности у питању, као и многих других околности. Укратко, ако су заинтересована лица била интелигентна и ако није постојала велика мржња, споразумевање је било могуће остварити. Међутим, није постојала једна организована власт која би била у стању да наметне, као обавезан, овакав начин регулисања сукоба између људи.

в) Затим, *фаза законских композиција*. — Али, са развијањем уређења друштва, а нарочито са појавом јаче организованости државе, новчане композиције престају да буду зависне од појединачне воље и постају обавезне. Да би олакшала функционисање композиција и победила тврдоглавство увређеног или оштећеног, жртве, јавна власт утврђује за убудуће, до даље промене од ње саме, износ композиције коју кривац има да плати, било лично самој жртви, било породици из које ова потиче. — Тако, ако у првој фази срећемо такорећи само инстинкт, у другој видимо индивидуалну интелигенцију појединаца, док се у трећој јавља социјална интелигентност, јер друштво почиње да схваћа, да међусобно обрачунавање појединаца није ипак само њихова ствар. Изнад појединачних интереса увиђа се општи интерес, који се ставља изнад њиховог. Зато се друштво меша. Међутим, друштво још увек оставља, у основи, сувише велику улогу појединцима, јер је у трећем стадиуму систем приватног деликта још увек владајући систем.

г) Најзад, *фаза укидања приватног деликта*. — Постајући све јача, друштвена власт, оличена у држави, постаје све свеснија. Она се више не задовољава потпуно укидањем освете. Она сад жели да укине и саму композицију, за нови стадиум еволуције, већ несавршену. Она више не дозвољава никоме сем њој самој да врши репресију. Она подиже приватне деликте на степен јавних деликата. Идеја приватне казне исчежава, да би направила места појму јавне казне, казне у модерном смислу речи. У будуће ће бити само држава та која може да кажњава кривце. Она ће почети чак да узима у обзир само интересе свога мира, реда и добре администрације. А што се тиче жртве, она може да тражи само новчану накнаду претрпљене штете. Али ова накнада штете је независна од казне која ће да постигне кривца. Такав је режим модерних држава⁴⁾.

⁴⁾ Разликовање између јавне и приватне тужбе утврдило се са сигурношћу у току XVI и XVII века, нашавши несумњив израз у француским Ордонаансама, од 1539, а нарочито у оној од 1670. — Видети о томе ближе код; Esmein, *Histoire de la procédure criminelle en France*, pages 139, 222 et suiv. Roux, *Le ministère public et la partie lésée*, thèse, Paris, 1893, pages 92 et s.; Hébraud, *L'autorité de la chose jugée au criminel sur le civil*, thèse, Toulouse, 1929, page 20.

IV. *Апсолутна независност, у принципу, између пеналне и цивилне одговорности.* — Садашње стање би било пети стадиум еволуције. Данас су грађанска и кривична одговорност не само различите, већ између њих влада, у принципу, потпуна независност. Ова самосталност двеју одговорности у питању јесте резултат факта што се кривична одговорност битно заснива, *grosso modo*, на идеји заштите друштва, те се, према томе, она врло јасно разликује од грађанске одговорности. *Марсел Лаборд Лакост* је то лепо уочио изражавајући се овако: „Док кривична одговорност проистиче у правој линији из идеје социјалне заштите, грађанска одговорност проистиче у правој линији из идеје социјалне заштите, грађанска одговорност тежи, у неку руку, једном много материјализованијем циљу: интегралној реституцији, у корист једног лица, онога што му је незаконито одузето.“⁵⁾ *Анри Каишан* то такође врло јасно подвлачи. „Цивилни деликт мора бити пажљиво разликован од пеналног деликта. Речи *цивилни деликт* подразумевају какву било човечију погрешку, која производи другоме штету.— У пеналној материји, реч деликт, схваћена у свом ширем смислу као синоним кривичног дела, служи за разликовање свих људских репримираних аката, што ће рећи санкционисаних казном од кривичних закона“⁶⁾. *Луј Жосеран* је такође прецизан пишући: „Између ова два појма⁷⁾ разликовање је јасно решено“⁸⁾.

И доиста, ако се проучавају ове две врсте одговорности може се констатовати следеће:

Најпре, да пенални деликт, *lato sensu*, доводи у присуство кривца, с једне, и друштво, с друге стране, док цивилни деликт ставља једног према другом извршиоца деликта и његову жртву.

После тога, да *санкција* није иста код цивилног и пеналног деликта. „Казнено право тежи да казни кривца, намећући деликвенту као санкцију казну (и мере безбедности). Грађанско право жели да осигура само репарацију претрпљене штете“⁹⁾. „С једне стране, репресивне мере (лишење слободе, новчана казна и тд.), с друге стране, накнађујуће мере (репарација штете)¹⁰⁾. Према томе, у основи, када се ради о грађанској одговорности, тиче се само тога да се претрпљена штета пребаци са жртвине имовине на ону која припада извршиоцу деликтне чињенице.

Најзад, да је *категорија цивилних деликта* много *схватљивија* него ли што је она група коју сачињавају пенални деликти. Саобразно члану 1382 Наполеоновога кодекса, сматра се као цивилни деликт *макоја људска радња*, која причињава штету другоме, и даје право жртви да тражи накнаду претрпљене штете. Међутим, потпуно је обрнуто када је реч о пеналним деликтима.

⁵⁾ Видети: Marcel Laborde-Lacoste, *De la responsabilité pénale dans ses rapports avec la responsabilité civile et la responsabilité morale*. Evolution des idées en France au XIX siècle, thèse, Bordeaux, 1918, page 178.

⁶⁾ Видети: Colin et Capitant, *op. cit.*, 8 éme édition, avec le concours de Juhot de la Morandière, No. 178, pages 163.

⁷⁾ т. ј. између цивилног и пеналног деликта.

⁸⁾ Видети: Louis Josserand, *Cours élémentaire de droit civil positif français*, Tome II, No 176, page 161.

⁹⁾ Видети: Colin, Capitant et Morandière, *op. et loc. cit.*

¹⁰⁾ Видети: Josserand, *op. et loc. cit.*

Правило *Nulla poena sine lege* јесте примордијално, а према њему једна радња, а и нерадња ако постоји обавеза на извршење, сачињава кривично дело једино под условом, ако је та радња предвиђена и санкционисана кривичним законима. То је разлог због којег су цивилни деликти и чешћи и многобројнији.

Међутим, потребно је нагласити да овај општи карактер цивилнога делика нема ту природу одувек и да још данас није свуда распрострањен. Само савремено европско-континентално право има то својство. Цитираћемо у томе смислу следећи пасус францускога професора *Ренеа Демога*: „Француска теорија цивилног деликта је много шири од оне пеналнога деликта, и чак и од оне енглеске и римске теорије цивилнога деликта. Док у оним првима постоје деликти само у ограниченим случајевима, означеним текстовима, напротив француски Грађански законик даје једну општу теорију. Без икаквог текста, чим су задовољени извесни општи елементи, има цивилног делика“.⁽¹¹⁾

Према томе, остаје утврђено да су пенална и цивилна одговорност различити и, у неку руку, опречни појмови. Из њиховог различитог карактера произлазе две главне последице.

а) *С једне стране, пенална одговорност може постојати без цивилне одговорности.*— Да видимо прво разлоге тога, а потом случајеве који се појављују.

1. Пенална одговорност жели само да заштити друштво од индивидуалних манифестација које су опасне за мир, ред, одржање и напредак друштва. Које се пак акције сматрају опасним по друштво предвиђено је у кривичним законима, да би од њих, ако би устребало, биле и репримиране. Међутим, скоро је очевидно да постоје прекршаји пеналнога закона који не проузрокује штету ниједном појединцу. Стога би било погрешно мислити да свакога пута, када која особа одговара кривично, да мора неопходно да постоји и грађанска тужба за накнаду штете.

2. У природи је ствари да има кривичних прекршаја који никоме не проузрокују штету.

1^о Такав би био случај иступа због *претеране брзине аутомобила*. Очигледно је толико да нема потребе подвлачити, да ако извршилац кривичног дела преврне некога или оштети штогод претераном брзином, биће истовремено и грађанске и кривичне одговорности. Али је исто тако јасно, да свака претерана брзина не мора да произведе сличне последице, тако да ће постојати само кривична одговорност. Такав је случај и са просјачењем, или другим *истушима*.

2^о Само, не треба замишљати да је ова ситуација могућа само у случајевима иступа. Она се може појавити када би се радило о преступима, или чак и злочинама. Примера ради поменимо ловачке преступе, покушај убиства који није произвео жељену последицу, промашујући циљ, итд.

3^о Најзад, могуће је да неко изврши кривично дело квалификовано као злочин и да га суд осуди на затвор, робију или чак смртну казну, али самим тим не мора да буде и накнаде штете.

И) Видети: René Demogue, *Traité des obligations en général*, Tome III, Paris, 1923, No 220, pages 258 et 259.

Може се десити да поред непосредне жртве нико није претрпио штету. То ће нарочито бити случај ако жртва нема никаквог ближег сродника.

б) С друге стране, *грађанска одговорност може да постоји без кривичне одговорности*. — Ова је позиција још схватљивија од предходне. Како цивилни деликти нису ограничени, они имају много шире поље примене него пенални деликти. Зато се најчешће дешава да цивилни деликти не подпадају под удар кривичних закона. Тако је за већину простих несмотрености, немарности и необазливости. У осталом потпуно је нормално да тако бива. Пенална одговорност заштићује друштвену целину. Због њене важности, санкција је јача. Али су зато и прекршаји ређи, јер рекосмо већ *Nulla poena sine lege*. Грађанска одговорност, напротив, узима непосредно у обзир само односе између појединаца, или тачније још: равнотежу њихових имовина. Ова равнотежа може бити поремећена чешћим нападима на њу, додајмо и мање важним, него што су они против општих друштвених интереса. То и јесте разлог због којег се санкција грађанске одговорности састоји једино у томе да се поврати поремећена равнотежа између различитих имовина.

(Свршиће се).

СУДСКА ПРАКСА

Начелне одлуке Касационог суда у Београду

Код обнове поступка, пошто је § 430 старог гр. с. п. остао у важности и после ступања на снагу новог гр. п. и. може заинтересована страна тражити да се ранија пресуда задржи од извршења до окончања новог спора, ако даде потребно обезбеђење.

Ступањем на снагу новог грађанског парничног поступка престале су да важе одредбе старог Законика о судском поступку у грађанским парницама за пређашњу Краљевину Србију од 1865 године.

Међутим, у овом старом Законику имало је и таквих прописа који не падају по материји самом поступку у грађанским парницама већ другим Законима, као што су прописи о извршењу судских одлука. Између осталих, такав је и пропис о задржавању извршења пресуде на случај обнове спора. О томе се говори у § 430 старог грађанског поступка. Финансиским законом за 1934/35 годину у § 22 тач. 3 овлашћен је Министар правде да измени начелну одлуку Касационог суда у Београду о томе: да ли је који пропис старог грађанског поступка остао на снази на подручју истог Касационог суда и после ступања на снагу новог парничног поступка.

Такав је случај са поменутиим § 430 која одредба није унета у нови законик, већ је то питање регулисано законом о извршењу и обезбеђењу, који још није добио обавезну снагу у целости. Поводом неједнаког решења овога питања од стране нижих судова, министар правде, користећи се горњим законским овлашћењем тражио је начелну одлуку Касационог суда. Општа седница истог суда донела је следећу одлуку: *да је одредба § 430 старог грађанског поступка за Србију од 18-11-1865 г. остала на снази на подручју Касационог суда у Београду и после ступања на снагу новог парничног поступка од 13-VII-1929 год. све док Закон о извршењу и обезбеђењу од 9 јула 1930 год. не добије у целости обавезну снагу и на овом подручју.*

Према овој одлуци, кад се спор обнови по прописима новог парничног

поступка, може интересована страна тражити да се ранија пресуда задржи од извршења до окончања новог спора, ако даде потребно обезбеђење.

Ова је одлука обавезна за судове.

(Полишика бр. 10237 од 23. јануара 1937. год.).

Кад је у питању примена чл. 29. и 30. Уредбе о убрзању рада, срески судови ће цело поступак обавиши по старом гр. с. п. за Краљевину Србију без обзира да ли је захтев поднет пре или после ступања на снагу новог гр.п.п.

По чл. 18 Уводног закона за нови грађански парнични поступак и чл. 22 тач. 3 Финансиског закона за 1934/35 годину, док се не донесе и не добије обавезну снагу Закон о породичним задругама, остали су у важности прописи §§ 434 до 448 старог законика о судском поступку у грађанским парницама за бившу Краљевину Србију од 18 фебруара 1865 као и прописи чл. 29. и 30. Уредбе о убрзању рада код судских и иследних власти од 22 јуна 1921 године, уколико се ти прописи односе на деобу имања између задругара.

Што се тиче деобе између смесничара, за коју је по старом србијанском грађанском поступку био надлежан избрани суд, те су одредбе поступка, ступањем на снагу новог парничног поступка за целу државу, престале да важе. Како су пак нижи судови у конкретним случајевима неједнако решавали питање: Како ће се расправљати спорови, чији је основ састав избраног суда, т. ј. да ли ће се при извињању и доношењу одлуке применити прописи старог или новог грађанског поступка, Министар правде тражио је о томе мишљење Касационог суда у Београду. Општа седница Касационог суда дала је по овоме питању своје следеће мишљење:

Да срески судови, кад је у питању примена чл. 29 и 30 Уредбе о убрзању рада код судских и иследних власти од 22-VI-1921 године, цело поступак имају сировесити по прописима законика о судском и грађанским парницама за Србију од 20-II-1865 године, без обзира на то, да ли је прешивавка, којом се тражи надлежност избраног суда предаша суду пре или после ступања на снагу новог Законика о судском и грађанским парницама за Краљевину Југославију од 13 јула 1929 године.

Ова одлука тиче се само поступка судова на подручју Касационог суда у Београду, на коме су остали у важности поменути прописи Уредбе о убрзању рада. (Полишика бр. 10309 од 4 фебруара 1937 г.).

На спорове између смесничара примењиваће се процеси старог или новог грађ. поступка према томе да ли је у времену ступања на снагу новог гр.п.п. даш одговор на шужбу — чл. 18. уводног закона за гр. п. п.

По Законнику о грађанском судском поступку, који је важио на првом подручју Касационог суда у Београду (територија Србије) избрани судови су били обавезно надлежни како за деобе задругара, тако и за деобу смесничара.

Међутим, по новом парничном поступку, који је јединствен за целу државу, предвиђени су само факултативни избрани судови т. ј. ако се парничне стране сагласе, могу им, место редовног суда, спор пресудити избране судије. Финансиским законом за 1934/35 годину (§ 22) задржана је надлежност изабраних судова по српском грађанском поступку у колико се тиче деобе између задругара, док је та надлежност за смесничаре, ступањем на снагу новог парничног поступка престала. Како је пре ступања на снагу новог поступка било код судова већ започетих спорова за деобу између смесничара по чл. 29 Уредбе о убрзању рада код судских и иследних власти, то је настало питање, да ли ће се они продужити и довршити по прописима старог грађанског поступка или ће се и на те спорове применити нови парнични поступак, по коме је предвиђена само уговорна надлежност изабраних судова. На тражење Министарства правде општа седница Касационог суда у Београду донела је по том питању следећу начелну одлуку:

Да спорови по чл. 29 и 30 Уредбе о убрзању рада код судских и иследних власти, започети пре ступања на снагу Законика о судском и грађанским парницама од 13 јула 1929, ако је до дана ступања на снагу тога Законика даш одговор на прешивавку (шужбу) или је ошпочела усмена расправа, имају да се продуже и доврше по прописима, који су важили пре ступања на снагу новог Законика о судском и грађанским парницама и дојуне чл. 18 Уводног закона за овај Законик и по предсудовима, који су у време ошпочивања спора били надлежни.

Ова је одлука обавезна за судове.

(Полишика бр. 10335 од 2. марта 1937 г.).

Из праксе Апелационог суда у Новом Саду

Г. Бранко Јевремовић, судија Апелационог суда у Новом Саду доставио нам је четири одлуке из приватно-правне области из праксе Апелационог суда у Новом Саду које радо објављујемо као што смо и раније одлуке објавили (види Бранич за фебруар 1937.).

16. — У ошвореном стечају над апотеком не може се инвентар апотеке распиродати, већ се у стечајну масу уноси само приход апотеке добивен путем принудне управе над истом, обзиром на § 17 зак. о апотекама од 7. априла 1930. и обзиром на § 2 стечајног закона. (Пл. бр. 1579/36 од 18. јануара 1937. г.).

У стечајној ствари Ф. Ф. из У. поводом рекурса дужника Ф. Ф. против закључка Окружног суда као стечајног суда у Б. Ц.

Апелациони суд у Новом Саду рекурс Ф. Ф. одбија и нападнути закључак одобрава. Но Апелациони суд допуњује проглас Окружног суда у Б. Ц. као стечајног суда Бр. Ст. III 23/1936 од 31. октобра 1936. г. којим је решењем стечај над целокупном имовином презадуженог Ф. Ф. апотека из У. отворен, с тим да предњи проглас не тангира дозволу за држање апотеке, а са доле наведених разлога.

Утецатељ (рекурент) напада закључак Окружног суда у Б. Ц. бр. Ст. 23/1936 од 20. новембра 1936. г. молећи да се исти укине, те да се обустави стечај отворен против њега а са разлога, да је молба за отварање стечаја омашком од неовлашћеног лица предата стечајном суду противно упутству Ф. И. д. д. из Б., која је недавно ставила тај предлог, пошто су, како он тако и остали веровници на расправи од 14. новембра 1936. г. изјавили да плаћање према њима није обустављено. Надаље се жали да није било ни места отварању стечаја над апотеком, јер се то противи §-у 17. зак. о апотекама.

Ови су наводи у погледу нападнутог решења неосновани, пошто је првостепени суд правилно донео нападнути закључак, те како је правилно применио прописе стеч. закона, то овај Апелациони суд нападнути закључак одобрава из разлога наведених у нападнутом закључку.

Наводи утецатеља (рекурента) да се стечај није могао отворити над апотеком презадуженога су основани обзиром на § 17 зак. о апотекама, пошто по § 17 дозвола за држање апотеке не може бити предмет извршења. Према томе како по § 17 зак. о апотекама против имаоца дозволе може се водити извршење у погледу саме апотеке само путем принудне управе, те према томе пошто је искључена продаја апотеке ваљало је „ex offio“ надопунити проглас Окружног суда као стечајног суда у Б. Ц. бр. Ст. III 23/1936 од 31. октобра 1936. г.

17.—По тражењу веровника умрлога стечај се не може ошворити за његове дугове на наслеђеном делу имовине умрлога, који је предат наследницима. (Пл. бр. 1449/36 од 30. новембра 1936. год.).

Апелациони суд у Новом Саду рекурс не уважава, побијани закључак суда првостепеног се одобрава са доле наведених разлога.

П. Р. адв. из Б. као веровник пок. П. К. бив. из Б. затражио је код Окружног суда у С. отварање стечаја противу удове пок. П., као наследника његовог.

Окружни суд је молбу ради отварања стечаја одбио, те је противу тога закључка уложио рекурс веровник П.

Апелациони суд не уважава рекурсне разлоге и потврђује побијани закључак првостепеног суда са ових разлога:

Стечај се може отворити противу физичког лица јуристичких лица и неких имовинских маса, као што је и оставина. Молитељ тражи стечај против удове за наслеђени део. То је по закону немогуће, јер оставина не постоји, но с друге стране истина, наследник одговара целим својим имањем евентуално неподмиреним веровницима за дуг који би у стечају добили, ако би исплатио само једног од веровника. Због тога сам наследник може тражити отварање стечаја над оставином, коју је већ и преузео а никако кредитор. Кредитор пак може дотле док оставина није уручена. Како је овде оставина уручена још 13. фебруара 1933. г. одлуком среског суда Гн. 9603/1932. односно накнадном одлуком од 13. јуна 1935. Гн. 9603/1932 то кредитор нема права да тражи стечај.

У осталом у конкретном случају није ни потребно отварање стечаја, јер се ради само о вредности плодужитка удовице, што не смета да се некретнине, у већ отвореном стечају против осталих наследника, путем судске продаје, про-

даду, те се удовица и у том поступку може одрећи од права на своту која се као вредност уживања установи, јер и она кредиторима као наследник одговара, те је гледе ње стечај и непотребан.

18. — У случају, када се стечај отворен по старом стечајном закону, завршава по новом у смислу чл. 13 шач. 2 уводног закона за стечајни закон и принудно поравнање ван стечаја, награда управитељу стечајне масе одмерава се, по уредби о тарифама за награде управитеља стечајне масе и награде управитеља принудног поравнања ван стечаја. (Пл. бр. 20/37 од 1. фебруара 1937. године).

П. Р. управитељ стечајне масе К. А. из Б. остварио је после уновчења имовине 32.000 дин. па је молио да му се установи награда као управитељу стеч. масе обзиром на велики труд и пословање у овој стечајној маси у 36.762 дин. с тим да на име те награде прими оставину која у стечајној маси после уновчења постоји по одбитку стварних трошкова у 28.554 дин.

По овоме је стечајни судија О. С. у С. закључком својим бр. Ст. 2907/1929 од 9. новембра 1937. г. установио управитељу П. Р. 10.000 дин. на име награде. По рекурсу П. Р. противу напред наведеног закључка у стечајној ствари К. А. из Б.

Апелациони суд у Новом Саду рекурс П. Р. не уважава, побијани закључак одобрава са доле наведених разлога.

Подносилац рекурса побија закључак стечајног судије Окружног суда у С. бр. Ст. 2907/1929 од 9. новембра 1936. г. тражећи да се исти укине и њему установи награда као управитељу стечајне масе у висини од 37.507 дин. као што је у своме трошковнику изнео, обзиром на велики уложени труд и велико пословање по стечају К. А.

Апелациони суд разматрајући списе нашао је, да су наводи у погледу побијаног закључка неосновани са разлога, што је стечај отворен и вођен по старом стечајном закону све до 1. фебруара 1936. г. када је решењем О. С. у С. бр. Ст. 2904/1929 услед малене имовине проглашен незнатим у смислу чл. 13. тач. 2. зак. о овој. у живот стеч. зак. и Зак о принудном поравнању ван стечаја као незнатан стечај продужен по новом стечајном закону, по коме ће се и завршити. Обзиром на ово напред изложено и награда управитељу ове стечајне масе има се одмерити — установити по уредби о тарифама за награде управитеља стечајне масе и награде управитеља принудног поравнања ван стечаја од 5. априла 1930. г. па како је вредност реализоване масе у овоме стечају 32.000 дин. то би управитељу припадало на име награде највише 18% од те своте а то је 5.760 дин. за целокупан рад по истој маси, али како му је стечајни судија нападнутим закључком установио 10.000 дин. на име награде, дакле више но што му по напред поменутој уредби припада, ну како се нико сем управитеља стечајне масе противу нападнутог закључка није жалио, то ју Апелациони суд није могао ни снизити, већ рекурс није уважио и побијани закључак одобрио.

19. — Адвокашу припадају трошкови од државе, када је од стране Државног Правобраниоца ангажован као заменик у извесној правној ствари. (Пл. 184/36 од 29. јануара 1937. год.)

У правној ствари тужитеља Д. Д. адв. из С. противу Д. Е. Краљевине Југославије, Окружни суд у С. донео је пресуду од 19. новембра 1935. г. којом је обвезао тужену да плати тужитељу на име трошкова 4980 дин. са 5% инт. од 20. јануара 1934. г. и у име парничних и привизних трошкова 2.420 дин. све то у року од 15 дана под теретом принудног извршења.

Тужитељ је у својој тужби навео да је у парници Ј. К. И. д. д. из О. против Д. Ж. под бр. 173/1922 био заменик пуномоћника Државног Ерара односно Д. Д. Ж. из С. да је као заменик пуномоћника обавио све послове у тој парници пред Окружним судом у С. као и да је парница правомоћно окончана и њему на молбу Држ. Ерара установљени трошкови као заменику Држ. Привобраниоштва у Н. Саду у 4980 дин. Пошто му Д. Е. ни до данас није исплатио ове трошкове, молио је да се обвеже да му у року од 15 дана под теретом принудног извршења на име трошкова и награде у напред наведеној парници исплати 4980 дин. главнице са 5% инт. од дана тужбе до исплате и парничне трошкове ове парнице.

Тужена је у одговору на тужбу навела, да са тужитељем не стоји у прав-

ном односу, јер се из приложеног акта Мин. Фин. бр. 10595 од 31. јануара 1929^{*} г. види, да је држава односно Мин. Фин. за одбрану својих интереса према трећем лицу поставила Др. Б. И. адв. у Н. С. а затим С. Б. апелационог судију. Према коме постављењу, именовани су примили на себе обавезу, да воде лично или према Држ. заст. све парнице за Државу. Овим постављењем и никаквим другим актом Мин. Фин. није овластило Др. И. ни Б. да могу ангажовати и приватне адвокате да их они у парницама заступају. Јер ангажовањем других адвоката, да воде спорове у место њих ови државни заступници прекорачили су свој делокруг, исто је знао и тужитељ. Како је пак у наведеној парници, тужитељ добио пуномоћије од Др. И. то има од њега и да тражи трошкове, а не од државе, јер га држава није ни опуномоћила за то заступање, а Др. И. и Б. нису били овлашћени да узимају себи заменика.

Ово у толико пре, јер ни кредит од Државе за то није био одређен.

На концу молила је, да се тужитељ одбие, ово у толико пре јер према уговору између тужитеља и Др. И. овај није имао права на трошкове, пошто је парница изгубљена, већ само на готове издатке.

Спроведеним законским поступком Окружни суд је установио да је пок. Др. Б. И. био шеф чиновник државног правобраниоштва у Н. С. и да је као такав законски заступник Д. Е. био овлашћен, да у име државног заступништва да пуномоћије трећим лицима, адв. да заступају Држ. Ера, јер ни једним законским прописом није то забрањено па ни § 9 зак. о организацији Фин. Упр.

Према томе правни однос ствари на основу овог пуномоћија, даје право тужитељу на трошкове заступања у наведеном спору. Обзиром да је Д. Е. у парници тражио трошкове заступања тужитељевог, према томе прихватио је овлашћење Д. Б. И. као шефа, те не стоји навод прекорачења власти Др. Б. И. јер је тиме прећутно одобрила ове радње.

Односно споразума између тужитеља и Др. Б. И. да не припадају тужитељу трошкови, ако је парница изгубљена није уважен, јер нема доказа да је тужитељ на то пристао.

Па је на основу овога и донео горњу одлуку.

По призиву тужене стране Апелациони суд у Н. Саду донео је пресуду.

Призив тужитеља не уважава се, првостепена се пресуда одобрава и т. д. са ових разлога.

Неспорно је међу странкама да је тужитељ у парници Г. 73|1922 код Окружног суда у Суботици вршио као адвокат заменик послове за државни ера, опуномоћен од стране Др. Б. И. онд. шефа државног заступништва за Б. Б. Б. као што је неспорно и то, да је на молбу државног ерара у његовој парници установљен тужитељу трошак у суми од 4.980 дин. судским решењем које је правомоћно постало.

Није спорно ни то да је горњу парницу ера изгубио.

Тужени ера у призиву истиче да је висина нарачунатих трошкова из парнице Г. 73|922 превисока, те тражи снижење.

Апелациони суд тај приговор с обзиром на § 570 гр. п. п. не уважава нити узима у обзир, јер све до призива тужени ера није приговарао висини правомоћно установљених парничних трошкова у парници Г. 73|922 који је супстрат ове парнице.

Питање је, да ли тужитељ стоји у правном одношају са државним ераром, како трди тужитељ, или са Др. Б. И. онд. шефом држ. заступништва за Б. Б. Б. како то тврди тужени ера.

Тужени ера наводи да је тужитеља овластио за заступање односно замењивање државног правобраниоштва у поменутој парници Др. Б. И. који је био само чиновник, а он као такав није био овлашћен да за државу изда пуномоћ другом лицу, јер је на то овлашћен само Министар Финансија, па према томе ако је тужилац вршио оне послове за које је овлашћен од тога чиновника, то он може од њега, који га је опуномоћио, награду за свој рад захтевати, а никако од државног ерара.

Такав приговор Апелациони суд не уважава.

По §§ 96 и 97 ст. гр. п. п. (зак. чл. 1|911) по чијем је важењу парница Г. 73|922 и вођена, државни правобранилац кад поступи у парници има положај адвоката, те као такав има права по закону о адвокатима да опуномоћи друго лице да место њега у парници поступи.

Никаким законима у оно време то није било забрањено, нити је којим другим законом учињено ограничење одредбе § 97 гр. п. п.

Истина је да кад адвокат постави себи заменика, онда га он и плаћа из

дела свога хонорара, а не плаћа га адвоката странка. Но у питању тога плаћања у случају кад адвоката узме за заменика државни правобранилац, мора се узети у обзир нарочити положај државног правобраниоца.

Он је чиновник, он не добија као адвокат од своје странке хонорар за поједину парницу. Према томе не може постављеног адвоката заменика ни плаћати као други адвокат из дела хонорара.

А као чиновник од своје плате је јасно да га не може и не мора платити, јер кад би то морао, он га не би ни узео.

У том случају наравно да држава не би могла бити ни заступљена на расправама код разних судова у исто време, кад правобраниоштво није ни имало потребан број чиновника овлашћених за заступање.

Па кад тада држава није забранила правобраниоцу, да се користи положајем адвоката и узме себи заменика, онда је држава и обвезана тога заменика и платити.

Па ако је постојао уговор да се заменик може наплатити из досуђених трошкова оних парница које ерар добије, и ако је држава парницу Г. 73/922 изгубила, то је она дужна заменику трошак платити, установљен у тој парници.

Трошкови припадају тужитељу у см. 154 гр. п. п. а одмерени су по § 25 правилника ал. последња јер лично присуство тужитеља није било потребно, те се могао и по заменику заступати на данашњем рочишту.

Са ових је разлога Апелациони суд првостепену пресуду одобрио, док призив није могао уважити.

Ова пресуда није правоћна.

И ако је осигуравајуће друштво примило прву премију пре него што је уговор о осигурању потписан од стране осигураника, ипак уговор не важи, док га и осигураник не потпише. (Одлука I грађ. већа Касационог суда у Београду од 3. априла 1937. год. бр. Рев. 149/35).

Осигураник М. поднео је туженом осигуравајућем друштву понуду за осигурање 12. јануара 1931. год., на дан 13. истог месеца прегледан је од стране лекара и прегледом констатовано, да је здрав. Прву премију осигураник је платио 28. јануара 1931. год. а 18. фебруара исте године обе уговарајуће стране потписале су полису осигурања. Како осигуравајуће друштво по смрти осигураника М. није хтело да исплати масу умрлог осигурану суму, то је маса тужбом тражила да се оно осуди на плаћање исте, пошто су испуњени сви услови из уговора о осигурању. Тужено друштво навело је, да је, према општим условима, за ступање уговора на снагу потребно: а) да су се обе стране сагласиле на одредбе уговора и да су га потписале; б) да је осигураник платио уговорену премију и в) да се стање здравља осигураника при потпису уговора и уплати премије није погоршало од дана лекарског прегледа. Међутим у овом случају није испуњен и трећи услов, јер се стање здравља осигураника између 13. јануара 1931. г. кад је лекарски прегледан и 18. фебруара 1931. год. кога су дана друштво и осигураник потписали полису, погоршало. Наиме, на дан 18. фебруара 1931. год. осигураник је био болестан од запаљена плућне марамице, од које су болеснику наступиле компликације, које су проузроковале и смрт.

Трговачки суд у Београду пресудом од 2-III-1934. год. По — 1946/34 осудио је тужено друштво на плаћање уговорене премије са следећих разлога:

Став други чл. I. Општих услова осигурања има се тако разумети, да полиса мора бити потписана у тренутку уплате прве премије, односно да уплата прве премије претпоставља претходно дефинитивно закључење уговора о осигурању. Уплата прве премије значи почетак извршења уговора о осигурању, који је раније закључен и већ ступио на снагу. Израз из ове одредбе општих услова: „...и ако се у том тренутку здравље осигураника није погоршало“ односи се дакле на тренутак уплате прве премије а никакo на тренутак потписа полисе од стране уговорача М. Немогуће је претпоставити, да би тужено друштво допустило осигуранику, да започне извршење уговора уплатом прве премије, да није било уверено, да је уговор ступио на снагу, нити би пак осигураник уплатио прву премију, да није сматрао, да је уговор перфектан. У осталим условима уговора није предвиђено, у коме року осигураник мора потписати полису нити је речено: шта бива у случају, ако осигураник уплати прву премију, затим другу, трећу и т. д., а полису никако не потпише. До осигураника М. не може бити кривице, што му полиса осигурања није поднета на потпис у тренутку уплате прве премије. Потпис полисе од стране туженог друштва и уплата прве премије датум-

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

ски се поклапају, јер падају у исти дан. Стога се суд није ни упуштао у оцену лекарских уверења о стању здравља осигураника на дан 18-II-1931. кад је осигураник потписао полису, јер то није релевантно за решење спора. Београдски апелациони суд одобрио је ову пресуду својом пресудом од 10-XI-1934. Рбр. 4439.

Касациони суд примедбама свога II већа од 4-IV-1935. г. Рев. 149/35 поништио је предњу пресуду Апелационог суда са следећих разлога:

„По § 541. грађ. зак., ако се уговарајућа лица на писмен уговор сложе, онда се само са потписом, као закључен сматра. Из спорне полисе бр. 333.338 њених општих услова, види се да су се обе парничке стране сагласиле на писмен уговор и да су исту полису са условима уговора о осигурању живота потписале. Постојање уговора, као писменог, и не пориче се. Према томе, погрешно је апелациони суд, што је одобрио пресуду првог суда и усвојио разлоге истог, да је уговор закључен 26-I-1931. г. и да се спор има расправити не по § 541. грађ. зак. с погледом на уговор, писмено закључен, већ по §§ 531. и 532. истог зак. Како пак спорни писмени уговор садржи у себи више услова, то се у смислу § 546. грађ. зак. имају разумно у обзир узети сви услови, како би се спорна ствар могла правилно по закону пресудити.

По чл. 1. општих услова из уговора о осигурању по поменутој полиси „изјаве, било осигурача, било осигураног лица, служе за основ овом уговору. Осигурање ступа на снагу и у живот *шек после пошписе* полисе и уплате прве премије од стране уговорача и ако се у том тренутку стање здравља осигураника није погоршало од дана лекарског прегледа“. И трговачки и апелациони суд погрешно су протумачили ове услове уговора. Није тачно њихово налажење, да је уговор закључен на дан 26. јануара 1931. год., кад је и почео дејство до производи зато само, што је тужено друштво потписало полису тога дана и што је примило уплату прве премије такође тога дана — 26-I-1931. год. Јер, примањем уплате премије од стране туженог друштва не може се сматрати, да је и уговор закључен по тој само конклюдентној радњи, кад постоји писмени уговор са више услова, које треба све у обзир узети, да би се могло рећи, да ли је и када исти закључен. Кад се пређе на оцену осталих услова, онда се види и следеће: да је полиса од друштва потписана на дан 26. јануара 1931. год. а од осигураника М. на дан 18. фебруара 1931. г., што је и хтео, знао и својим потписом уврдио. Права и обвезе и осигурање из овог уговора ступају на снагу и у живот за друштво према чл. 1. општих услова у полиси тек после потписа и осигураника, уплате прве премије и, ако се у том тренутку стање здравља осигураника није погоршало од дана лекарског прегледа. Према изложеном, не може бити тачно, што су трговачки и апелациони суд нашли, да полиса мора бити потписана у тренутку уплате прве премије, односно да уплата прве премије претпоставља претходно постојање, дефинитивно закључење уговора о осигурању. Овде се има сматрати, да је дефинитивно закључен уговор кад тужено друштво позове осигураника да исти од своје стране, после примљене му понуде, потпише а то је 18. фебруар 1931. год. кад је и осигураник уговор потписао и овај је датум меродаван за оцену права и дужности из њега а не, како је погрешно у ожалбеној пресуди изложено, да је то 26. фебруар 1931. год. Општи услови првенствено истичу, дакле, потпис полисе оба уговорача, па да уговор може ступити на снагу и у живот, па тек онда горе наведени услови: уплата прве премије и задовољавајуће здравље, који услови вису ни цењени — § 305. гр.с.п. а који се имају ценити с погледом на то, да је уговор закључен 18. фебруара 1931. г., па према томе и умесност тужбеног тражења“.

Усвојивши ове примедбе, апелациони суд је поништио пресуду трговачког суда са горњих разлога и предмет вратио на поновну расправу и оцену. Трговачки суд пресудом од 16-IX-1936. год. По — 1946/34 поново је осудио тужено друштво на плаћање уговорне суме нашавши, да је се тужено друштво у свом писму, којим је потврдило пријем прве премије, одрекло, да се уговор има сматрати закљученим по испуњењу услова из става 2. чл. 1. Општих услова полисе и прећутно признало, да се уговор има сматрати перфектним 26.-I-1931. год. Међутим Апелациони суд је преиначио пресуду трговачког суда и тужилачку масу одбио од тражења. У својим разлозима апелациони суд је узео, да се поменути писмом туженог друштва о пријему прве премије друштво није одрекло испуњења означених услова за ступање на снагу уговора о осигурању, те се има сматрати да је осигурање осигураника на снагу тек 18-II-1931. год. кад је уговор — полиса — потписан од осигураника. У том пак времену, према лекарским

уверењима, стање здравља осигураника било се погоршало, па с тога његова маса није стекла право на исплату осигуране суме.

Касациони суд оснажио је ову пресуду.

Тих. Ивановић

секретар Касационог суда у Београду.

Неодржавање првог рочишта по § 571 грађ. парн. пост., није разлог да привални суд по службеној дужности укида пресуду првог суда. (Закључак Касационог суда у Београду од 22 децембра 1936 год. Рек. 747).

У правној ствари В. Ј. противу Р. Т. и државе, ради уништаја јавне продаје непокретног имања, Окружни суд за град Београд, пресудом од 8 маја 1936 год. јавну продају непокретног имања В. Ј. огласио је за снажну.

Апелациони суд у Београду решавајући по призиву тужиоца, закључком од 22 октобра 1936 год. Пл. 1163/36, по званичној дужности, укинуо је пресуду Окружног суда, са разлога:

„Испитујући списе у см. § 564 и 565 тач. 7 гр.п.п. Апелациони суд је нашао: да је окружни суд по примедбама Апелационог суда од 12 марта 1936 год. Р.Бр. 796 да се спор око уништења јавне продаје има расправити по новом парничном поступку, био дужан да цео поступак обави по одредбама новог парничног поступка, наиме, да у смислу § 334 у в. § 325 гр.п.п. одреди прво рочиште и тиме да могућности странкама да расправљају пред судом у смислу важећих законских прописа, а не да, без обнављања поступка проведеног по старом грађ. суд. поступку, донесе само пресуду по новом поступку.

Како је тиме створен разлог за ништавост из § 571 т. 4. гр.п.п. то Апелациони суд у смислу §§ 565 т. 7. у в. § 571 т. 4. гр.п.п. и укида пресуду као и поступак који јој је претходно.

Сем тога први суд требао је на овај спор применити прописе зак. о судским таксама, пошто је тужба поднета кад је овај закон ступио на снагу.

Како се оваквом одлуком Апелационог суда заказана привална расправа од 23 октобра 1936 год. појављује непотребном, то је суд и донео одлуку да се иста не одржи, о чему су странке благовремено извештене.

Поступак по овом закључку наставити по правоснажности овог закључка— § 613 тач. 3 гр.п.п.“

Касациони суд у Београду, закључком од 22 децембра 1936 год. Рек. 747/36, уважио је рекурс туженика и укинуо закључак привалног суда, са разлога:

„Испитујући закључак привалног суда у смислу § 620 гр.п.п. поводом рекурса туженика Касациони суд је нашао, да је рекурс туженика основан у колико се њиме напада закључак привалног суда због погрешне примене § 325 гр.п.п. а на име: кад је привални суд раније својим примедбама Р.Бр. 796 од 12 марта 1936 год. упутио првостепени суд, да тужбени захтев има расправити у редовној грађанској парници по одредбама новог грађ. парничног поступка, пошто је тужба поднета после 1 јануара 1934 год. а тужи се поред извршиоца продаје и надметач, и кад је први суд пропуштајући, да одреди претходно по тужби дан за прво рочиште одмах одреди усмену расправу за расправу по главној ствари, онда привални суд није могао укидати пресуду првог суда само с тог разлога, што није одржано претходно прво рочиште. Овако Касациони суд налази зато, што противу пресуде првог суда није изјавио правни лек-призив туженик, који би могао на том првом рочишту истицати приговоре — § 334 гр.п.п. у чију корист претежно се одређује ово прво рочиште ради расправе о приговорима, којим би он могао да оконча спор између себе и тужиоца. Ово у толико пре, што туженик те приговоре из § 334 гр.п.п. није истакао ни на усменој расправи нити их истиче у току поступка по правним лековима, и ако је већина тих приговора такве природе да претпоставља разлог за ништавост прве и привалне пресуде — § 571 гр.п.п.

Неодржавање пак првог рочишта по § 571 гр.п.п. не сачињава разлог за ништавост пресуде првог суда, да би привални суд могао по службеној дужности да укида ту пресуду као што је то учинио у конкретном случају.

Рекурсни наводи: да се о тужбеном захтеву има судити по закону о поступку суд. у грађ. парницама од 1865 год. неумесни су, јер кад се уништај јавне продаје тражи поред осталог и противу надметача — § 501 т. 2. гр. суд. пост. — онда се има поступити као у редовној парници — § 505 гр. суд. пост. тј. поступак се има провести по одредбама новог закона о суд. пост. у грађ. парницама од 1929 год. само што се уредност такве продаје има ценити по одредбама главе XVIII

и делимично главе XIX грађ. суд. пост. као што је то правилно нашао позивни суд а са њиме и првостепени суд.

Стога је Касациони суд само делимично уважио рекурс туженика и на основу § 620 гр.п.п. укинуо закључак позивног суда, наложивши му о главној ствари, а по позиву тужиоца донесе одлуку.“

Истицању приговора о недопуштености редовног правног пуша, због застарелости тужбеног захтева, по § 40 гр.п.п., има места само онда, ако за суђење спорне правне ствари у опште не би била надлежна ниједна домаћа власт или редован суд. (Пресуда II већа Касационог суда у Београду од 27 августа 1936 год. Рев. 587).

У правној ствари тужиоца Фирме Ајзен из Беча противу туженика С. Ј. ради друга, Срески суд за град Београд пресудом због изостанка од 27 октобра 1934 год. Пл. 5167/34 осудио је туженика на плаћање тужбеног захтева тужиоцу.

По позиву туженика, Окружни суд за град Београд, пресудом од 24 децембра 1935 год. Пл. 447/35 потврдио је пресуду Среског суда, са разлога:

„Испитујући побигану пресуду у границама позивних предлога и позивних разлога § 566 г.п.п. а пазећи по службеној дужности да ли у побиганој пресуди и поступку Првостепеног суда има какве ништавости — § 558 г.п.п. позивни суд је нашао:

Да су позивни наводи неумесни и неосновани, а побигана пресуда у свему правилна и на закону основана те се као таква има и потврдити са разлога изложених у истој.

По § 576 г.п.п. на расправи пред позивним судом не сме се никакав нов доказ истаћи или пак нов захтев који није био изнет пред првим судом. Како туженик није био присутан првој расправи пред среским судом, а није себи послао заступника, то је првостепени суд правилно поступио узевши као тачне све наводе тужилачке стране, у толико пре што исти нису ни са чим побигани.“

По ревизији туженика, Касациони суд у Београду пресудом од 17 августа 1936 год. Рев. 587 потврдио је пресуду Окружног суда, са разлога:

„Испитујући пресуду позивног суда у смислу § 598 гр.п.п. поводом ревизије, туженика Касациони суд је нашао:

Туженик у свом ревизијском писмену као ревизијски разлог истиче ништавност пресуде т. 1 § 597 г.п.п. наводећи, да у овом случају није био допуштен редован правни пут, јер је застарелост тужбеног захтева угашено право тужиоцево на тужбу противу туженика.

Ценећи овај ревизијски разлог Касациони суд је нашао, да је неоснован, јер по § 40 г.п.п. истацању тога приговора има места само онда, ако би била у питању таква правна ствар, за чије суђење у опште не би била надлежна ниједна домаћа власт, или не би били надлежни редовни судови, а овде тај случај није.

Сем тога сам приговор застарелости неоснован је по томе, што је истакнут тек у позиву, а по § 576 г.п.п. у позивном поступку не могу се износити нови захтеви и нови приговори.“

Јован Д. Смиљанић

секретар Касационог суда у Београду.

Ако је пресуда позивног суда делимично пошврћујућа, онда је допуштена ревизија прошиву ње само у погледу преиначујућег дела, ако вредност спора не прелази 5000.— дин. — § 596 од. III грп. (Закључак Касационог суда у Београду, Рев. 1353/36 од 9-XI-1936 год.).

Тужиља је тужбом тражила накнаду штете зато што је њена кћи увече у радњи туженика упала у подрум тужеников, услед непажње туженикове и тиме добила теже повреде по телу. Тражила је накнаду по умерењу суда. Првостепени суд је досудио тужиљи 2000 дин. на име накнаде штете, нашавши да је туженик одговоран за ову непажњу, што је пропустио да затвори капак на отвору за подрум.

По позивима тужиље и туженика Београдски Апелациони суд пресудом својом Пл. 557/36 уважио је позив тужиље и пресуду Окружног суда преиначио досудивши 4000.— дин. на име накнаде, а позив туженика није уважио. Позив туженика нападао је пресуду првога суда у самој основи, наводећи да до њега нема грађанско-правне одговорности, пошто је радња довољно била осветљена и сама кћи тужиљина била је упозорена на отвор.

Противу ове пресуде позивног суда, туженик је изјавио ревизију нападајући само висину досуђене накнаде. Међутим Касациони суд је закључком својим Рев.—1353/36 одбацио ревизију ову као недопуштену, давши ове разлоге:

„Испитујући пресуду позивног суда, у смислу § 598 гр. парн. пост. поводом ревизије туженика а по службеној дужности Касациони суд је нашао:

Да је ревизија туженика недопуштена зато, што се њоме напада онај део позивне пресуде, којим се потврђује пресуда првостепеног суда, а на име: пресудом позивног суда потврђена је пресуда првостепеног суда у колико се њоме налази, да је туженик одговоран за накнаду штете, само се повећава висина ове накнаде.

Туженик у ревизији својој напада баш овај део пресуде а не висину досуђене накнаде јер је први суд нашао, да тужени треба да плати накнаду тужиљи у 2000 дин. а позивни суд је осудио туженога да плати тужиљи 4000 (четири хиљаде) динара, те је према томе вредност спора испод пет хиљада динара, а с обзиром на ту вредност спора по § 5-6 одељ. III гр.п. ревизија је недопуштена у погледу основа, који је предмет прве и друге пресуде, пошто је у том погледу пресудом позивног суда потврђена пресуда првог суда, с тога је Касациони суд на основи § 601 г. п. п. по службеној дужности одбацио ову ревизију као недопуштену.

С обзиром на горњу одлуку Касациони суд се није ни упуштао у оцену ревизионих навода“.

Није довољно да се у тужби само именује надметач као тужени, па да се о јавној продаји суди као у редовној парници — § 505. грађ. суд. пост. (Касациони суд у Београду, Рев. — 164/37 од 24 фебруара 1937 год.).

Тужилац је тужбом примљеном у суду 11 јула 1935 год. тужио суду извршноца јавне продаје Михаила и лицитанта Љубисава и тражио да се јавна продаја поништи и то са разлога: 1) што је продаја наређена на основу пресуде избраног суда, која је за поверљива *res inter alios acta*, те није могао на основу ње тражити продају, већ је требао претходно да своје потраживање према једном деобничару жалноцу — констатује пресудом редовног суда; 2) што оглас о продаји није састављен како треба, односно нису у њему означене мере и границе имања, као ни терети на имању које се продаје; 3) најзад дуг потиче пре 20 априла 1932 год. те се продаја није могла ни обавити.

За овим је окружни суд после одговора тужених, одржао рочиште на коме је учинио потребна извињања, па је затим питање о уредности јавне продаје расправно пресудом од 8 маја 1936 год., нашавши да су тужбени разлози оправдани, па је нападнуту јавну продају поништио.

По незадовољству туженог Љубисава, Београдски Апелациони суд својом пресудом од 18. новембра 1936 год. Р.Бр. 3190 одобрио је нападнуту пресуду. Међутим по жалби туженог Љубисава Касациони суд је примедбама својим од 24. фебруара 1937 год. Рев. — 164/37 повиштио пресуду Београдског Апелационог суда, нашавши да иста не одговара закону:

„Јер је погрешно Апелациони суд кад се упустио у разматрање уредности нападнуте јавне продаје и затим одобрио пресуду првостепеног суда. Напротив, да би по § 505 грађ. суд. пост. имало места поступању као у редовној парници, потребно је да је тужба због уништаја јавне продаје подигнута противу надметача на тој јавној продаји и да се поред тога уништај јавне продаје тражи на основу § 501 тач. 2 грађ. суд. пост. т.ј. због договора између надметача да се само за једнога надмећу тако да правог надметања није ни било. Погрешно је првостепени суд кад је по овој тужби за уништај јавне продаје, по којој није тражен уништај због оваквог договора између надметача, одређивао рочиште и извињао као у редовној парници само за то што је тужен и надметач, мада се тужбом напада јавна продаја само због повреда формалности побројаних у § 501 тач. 1 грађ. суд. пост. Како се према томе, уништај јавне продаје не тражи због договора између надметача да би о томе договору имао суд да извиња на рочишту и да пресуђује као у редовној парници, то је првостепени суд имао у конкретном случају да поступи по § 504 грађ. суд. пост. и да уредност ове јавне продаје расправи ре већем. Стога је погрешно Апелациони суд што није

пресуду првостепеног суда поништио и упутио првостепени суд да питање о уредности јавне продаје у смислу § 504 грађ. суд. пост. расправи кратким путем — решењем.“

Иван Д. Петковић
секретар Касационог суда у Београду.

Уговор о закупу је консесуалне природе — § 680 г. з.

У правој ствари Ц. С. противу К. К. из Загребa због наплате дужне закупне цене Срески суд за гр. Б. закључком својим П—1194/35. одбацио је тужбу као ненадлежном суду поднету с обзиром на § 61 грпп. Овај је закључак Окр. суд за гр. Б. закључком својим Пл. 272/35. поништио јер је срески суд био дужан да цени своју надлежност по § 79 грпп. по коме све тужбе које потичу из уговора о порабизграде спадају пред онај суд, на чијем се подручју налази предмет порабe.

По одржаној усменој расправи Ср. суд је донео пресуду 13-IX-935 год. којом је туженика осудио по тужби, налазећи поред осталогa и следеће „према сагласности парничара у уговору, туженоме је било стављено на расположење закупно добро, те суд налази да је и тужени имао да испуни са своје стране уговор и плати одговарајућу цену, без обзира да ли је закупно добро искоришћено за спорни период времена или није, јер је то једино од тога зависило §§ 13, 22 и 680 г. з.

Тужени је навео као разлог што закупно добро није могао да искоришћује свој премештај у Загреб те за њега као чиновника то преставаља *vis major*, али суд и овај разлог није уважио, јер овај службени однос између њега и државе не може тангирати тужиоца.

Окружни суд за град Б., по изјављеном призиву туженика К. К., закључком својим П—272/35 од 17-I-936 поништио је ову пресуду срескога суда, с тим да срески суд по извршности овог закључка поново расправља и донесе нову одлуку. Овај закључак даје у главном следеће разлоге: „Да је за правилно решење овога правнога спора потребно установити да ли је постојао разлог неблаговременог отказа од стране туженог и да ли је услед тога тужилац претрпео какву штету“ даље се наводи у разлозима да ср. суд треба извићањем да установи: „кад је тужени предао тужиоцу порабно добро да ли је порабно добро после исељења туженога било издато или није било издато и за које време и да ли је тужени заиста био премештен, где и када. Ово је потребно с тога што порабни уговори нису консесуални већ реални и чим је купац вратио закупно добро закуподавцу овај од њега не може тражити закупнину — кирију већ само евентуалну накнаду штете због раскида уговора.“ На основу изјављеног рекурса тужилачке стране, Касациони суд у Б. закључком Рек. 39/936 г. од 12-X-936 г., укида закључак окр. суда и списе враћа суду на поновну одлуку, са следећих разлога:

„Подносилац рекурса побија закљ. приз. суда због погрешне правне оцене, јер налази да је погрешно схватање да су порабни уговори реални и да тужилац због раскида уговора може да тражи само накнаду штете. Закључак је призив. суда стога изван петитума тужбе (§ 501 грпп.). Сем тога налази да су чињенице: кад је тужени предао тужиоцу порабно добро, да ли је порабно добро после исељења туженог било издато и да ли је тужени заиста био премештен — без важности за расправу овога спора.

Кас. суд налази да су наведени рекурсни разлози законски оправдани. Према утврђеном стању ствари (§ 368 грпп.) које је меродавно и за ревизијску одлуку § 597 грпп., туженик је се иселио из закупног добра пре истека уговора о закупу, те је стога с обзиром на §§ 21 и 687 грађ. зак. дужан да плати тужиоцу закупну цену до краја трајања закупа, без обзира на то да ли је закупно добро искоришћавао за све време трајања закупа § 22 грађ. зак.

Према томе чињенице, кад је тужени предао тужиоцу порабно добро и да ли је заиста био премештен, немају значаја за одлуку суда, јер је туженик обавезан да испуни своје уговорене обавезе § 687 грађ. зак., и плати дужну закупну цену за означено време и ако није искоришћавао закупно добро и без обзира на то, кад је предао закупно добро тужиоцу.

Околност да ли је закупно добро било после исељења туженог издато под закуп, није истицана у првостепеном поступку § 578/II грпп. нити пак чињенично стање ту околност утврђује § 368 грпп. што је без значаја за одлуку суда.

Нетачан је навод у закљ. рекурсног суда, да је уговор о закупу ре-алан и да стога тужилац не може да тражи кирију већ евентуално накнаду штете. Из тужбе се види, да тужилац тражи на основу постојећег уговора плаћање закупне цене и о том тужбеном захтеву, суд има да донесе своју одлуку, — \$ 501 грпп., јер из \$ 680 грађ. зак. јасно произилази да је уговор о закупу консесуалне природе*.

Пресудом својом од 4-1-937 г. Окружни суд за град Београд потврдио је пресуду Среског суда за град Београд од 17-X-935 г. а позив туженика није уважао, усвајајући разлоге првостепене пресуде и Касационог суда. Ова је пресуда одлуком Ср. суда за град Београд од 22-11-937 г. постала извршна.

Драг. Д. Герасимовић

судија Среског суда за град Београд.

ИЗ АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ

Седница од 17. марта 1937. године:

Уписани су у именик адв. приправника: Светислав М. Петровић на вежби код адв. Михаила Лазића у Неготину, са почетком вежбе од 11/II 1937. год., Никола Мартиновић на вежби код адв. Павла Тодоровића у Београду, са почетком вежбе од 7/III. 1937. године.

Избрисани из именика адв. приправника: Бранко Узуновић под 11/III. 1937 г., Драгослав Јанковић под 8/III. 1937. год., Младен Томић под 27/II. 1937. године.

Седница од 24. марта 1937. године:

Избрисани из именика адвоката: Милутин Марковић из Крагујевца под 24/III. 1937. год., због оставке, и Рајко Симић из Београда под 16/III. 1937. год. због смрти.

Уписани у именик адв. приправника: Миодраг Марковић на вежби код Каменка Божића, адв. у Крагујевцу, са почетком вежбе од 15/III. 1937. год., Милина Пирлић на вежби код Момчила Симића, адв. у Чачку, са почетком вежбе од 11/III. 1937. год.

Одобрен прелаз адвокатским приправницима: Рафаилу Мешуламу од Гаврила Левића код Др. Миодрага Петровића, адв. у Богатићу, Димитрију Војиновићу од Фрање Галијана код Ђорђа Пупића, адв. у Београду.

Избрисани из именика адв. Приправника: Милисав Радивовић под 29/I. 1937. год., Боривоје Тричковић под 1/XI. 1932. год.

Решено је, да се питање датума за одржање годишње скупштине Савеза Комора препусти претседништву Савеза, а да се за дневни ред предложи ове теме:

- 1) Заступање странака по новом грпп. и ув. зак. за грпп. од стране лица, која не припадају реду адвоката;
- 2) Важност усменог уговора о награди адвоката; и
- 3) Примена чл. 20. зак. о обезбеђењима и извршењима против државних и самоуправних тела.

За случај да Савез прихвати ове теме као референти одређују се: за прву тему Милан Живадиновић, за другу Др. Видан Благојевић а за трећу Др. Радоје Вукчевић.

Седница од 31. марта 1937. године:

Уписан у именик адвоката: Леон Х. Карић са седиштем у Београду.

Одобрено пресељење Др. Јакову Албали из Београда у Бања Луку а за преузиматеља канцеларије одређен Др. Хајим Алкалај, адв. из Београда.

Уписани у именик адв. приправника: Василије Раичковић на вежби код Петра Раичковића, адв. у Београду, Живорад Миливојевић на вежби код Милана Тадића, адв. у Београду, Сава Божовић на вежби код Милана Аћимовића, адв. у Београду, Миодраг Миленковић на вежби код Милоша Качаревића, адв. у Алексинцу, са почетком вежбе од 30/III. 1937. год.

Одобен прелаз адв. приправнику Леону Бор. Карићу од Аврама Мевораха код Самуила Караоглановића.

Избрисани из именика адв. приправника: Стеван Гојковић под 24/II. 1937. г. и Миливоје Ристић под 10/III. 1937. године.

Решено је:

1) Да се писмено позову сви адвокати, који су у заостатку са чланским улогом преко 1 године дана, да плате члански улог или да учине предлог о исплати дуга. Спремљени текст писма прима се једногласно;

2) Да се задржи досадашњи облик карте идентитета за адвокате, само да се у тексту учине потребне измене; и

3) Да уредници Бранича Др. Видан Благојевић и Др. Радоје Вукчевић у року од две недеље спреме писмен реферат о начину будућег уређивања часописа.

Седница од 14. априла 1937. године:

Уписани у именик адвоката: Александар Трифунац и Жарко Новаков са седиштем у Београду.

Уписани у именик адв. приправника: Михаило Влајнић на вежби код Радомира Милашевића, адв. у Београду, са почетком вежбе од 1/IV. 1937. г., Селимир Стојановић на вежби код Милоша Качаревића, адв. у Алексинцу, са почетком вежбе од 31/III. 1937. г., Љубиша Најдановић на вежби код Драгољуба Марјановића, адв. у Зајечару, са почетком вежбе од 30/III. 1937. г. Драгојин Војиновић на вежби код Вукадина Вукадиновића, адв. у Крушевцу, са почетком вежбе од 8. IV. 1937., Зоран Лукаретић на вежби код Др. Ђорђа Миликића, адв. у Београду, са почетком вежбе од 9. IV. 1937. и Слободан Урошевић на вежби код Антонија Урошевића, адв. у Неготину, са почетком вежбе од 5. IV. 1937. године.

Избрисан из именика адв. приправник Исидор Марковић под 24. III. 1937. г., с тим, да му се почетак вежбе рачуна од 18. III. 1937. године.

Одобен прелаз адвокатским приправницима: Др. Фрањо Клајну од Др. Јосипа Холендера код Др. Алберта Вајса, адв. у Београду и Миомиру Сајићу из канцеларије пок. Др. Евгенија Томића у канцеларију Саве Живановића, адв. у Београду.

Одобен упис у именик адв. приправнику Миласаву Радивовићу на вежби код Јована Преидића, адв. у Београду, под условом да плати уписнину од 300 дин.

Поводом акта Студентског правничког друштва Бр. 1207/37. због хапшења великог броја студената Београдског универзитета, решено је, да се нашу претставку Министру унутрашњих послова и Управи Града Београда, пошто је у изгледу повреда закона, а да заменик претседника Милан Живадиновић посети ректора универзитета ради информације.

На предлог секретара Луке Пешића решено је, да се о брисању адвоката из именика извештавају и судови оног места у коме је избрисани адвокат имао последње седиште.

ПРИКАЗИ

Др. Миодраг Аћимовић, редован професор на Суботичком правном факултету: Кривично право. Књига прва, Општи део. Суботица 1937. стр. 191. (Издање пишево.)

Г. *Др. Миодраг Аћимовић* професор Универзитета из Суботице недавно је објавио први — општи део свога кривичног права намењеног у главном слушаоцима Правног факултета, али корисним и за све оне који желе да се елементарно упознају са науком кривичног права. Често пута врло је важно вратити се на почетак науке, пошто неслагања у теорији и у пракси често настају услед погрешног или неједнаког схватања односног правног или научног појма или израза.

Као што у своме предговору каже, г. *Др. Аћимовић* је избегао сувишно набрајање литературе или излагање неслагања у кривичној правној науци. Задржао је се на немачкој кривично-правној науци, којом је се и наш законодавац инспирисао када је кривични закон доносио.

Књига обухвата у три прва дела, прве главе, претходна учења у кривичном праву (појам и диференцирање кривичног права, извори кривичног права, кри-

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

вично-правна наука, помоћне науке кривичном праву, веза кривичног права са другим правима, кривично-правне теорије, основни правци у савременој кривично-правној науци), историју кривичног права и одлике, тумачења и границе важења кривичног права, у временском, просторном и личном погледу. У друга четири поглавља писац је изучио кривично дело са битним обележјима бића кривичног дела и кривца у вези са појмом виности (о виности у опште, умншљају, заблуди, нехату, нарочитим случајевима виности због стицаја умншљаја и нехата, способности за урачунљивост — виност и стање нужде). Затим је изложио правне последице кривичног дела (санкције за пунолетне учиниоце, за старије малолетнике за млађе малолетнике и децу, за учиниоце — за осуђенике због дела извршених за време издржавања осуде). Последње поглавље садржи прописе о стицају више кривичних дела, о одмеравању казне, о застарелости и помиловању, о предлогу, приватној тужби и одобрењу за гоњење и о повраћају права и поништају осуде (рехабилитација).

Карактеристика је овог дела краткоћа, јасност, прегледност. Појмовима су дата законска, а где је било потребно, и научна обележја и дефиниције, са напором да се кривична наука учини приступачном што ширим народним слојевима, па је с тога избегнуто све оно што би било спорно. Зато у очекивању других књига у којима би био изложен посебни део кривичног права, ми поздрављамо појаву ове књиге и препоручујемо је нашим читаоцима.

Др. Бершолд Ајзнер и Др. Младен Пливерић, професори Свеучилишта у Загребу: Ми ш љ е њ а о предоснови Грађанског законика за Краљевину Југославију. Издање Правничког друштва у Загребу стр. 629. (Латиницом).

Предоснова Грађанског законика предмет је документованих студија и приредаба многих правничких институција, удружења, комора, судова, универзитета и посебних написа г.г. *Чеде Марковића, Лазе Урошевића, Др. Мауровића, Др. Драг. Арађеловића, Др. Милана Бартоша* и многих других. Благодарећи Правничком друштву у Загребу изашло је за сада најпотпуније правно мишљење о предоснови Грађанског законика припремљено од стране г.г. *Др. Бершолда Ајзнера и Др. Младена Пливерића* професора Правног факултета у Загребу, које представља одговор Универзитета у Загребу на послату му предоснову Грађанског закона од стране Министарства правде. Односне материје аутори су поделили између себе па је сваки обрдио посебно узете партије, али је ипак морало бити јединства у раду због саме природе посла, што се по прочитању мишљења јасно види.

Предговор писаца објашњава нам основни став њихов према предоснови. Значај кодификације материјалног грађанског права изван је свих критика. Потреба за изједначењем ове материје једва треба да се истакне. Сви је осећамо и сви је желимо и сви тежимо да се ова унификација што пре спроведе. Али одмах затим да кажемо, ма да не поричемо да је аустриски Грађански законик добар, да сем тога законика има и других још бољих, а нарочито савременијих, без обзира на факат, да смо од ослобођења имали доста времена, да израдимо Грађански законик по угледу на најсавременије законе, кад на жалост нисмо имали једног Богишића, који би нам пружио наш законик на основу нашега права. Нагао прелаз на ново законодавство који би учинио сасвим нов Грађански законик, како мисле писци, не би био тако нагао по нама, јер би у првом реду кодификовали наше правне институције, које, као наше, не би нам биле нове. У колико нашег домаћег права не би било, ми би се наравно обратили најсавршенијим страним законцима а оставили би довољан васао legis за упознавање са новим правом. Међутим, за све наше покрајине није исто мерило кад се говори о новом Грађанском законнику, јер не разумемо, зашто је препоручљиво, да се правни континуитет не прекида на територији аустриског законодавства — што је нарочито карактеристично за грађанско процесно право а да се досадашњи законодавни континуитет у другим подручјима — Србије, Црне Горе, Војводине, донекле Босне и Херцеговине — прекида и да је то сасвим оправдано!

Предоснова је у многоме прихватила садашњи новелирани текст аустриског Грађанског законика само се местимично угледала на друго напредније законодавство. Врло је добро што је се имало више слободе код породичног и наследног права, али и та слобода спутана је старинским кадром аустриског Грађанског закона. Можемо се бранити да аустриски Грађански законик није „тако застарео“ да не може још да служи, али зашто не узимати боље кад то боље постоји, по готову кад тврдио да немамо нашег домаћег законодавства или домаће постојеће законодавство нећемо да узмемо за основу изједначеног законодавства. Не можемо сад доносити један Грађански законик по угледу на аустриски, па га кроз

неколико година мењати, јер грађански закони, на срећу нису финансијски закони. Ми би претпоставили да се чак причека са новом предосновом а да се најхитније предузме други рад на другој предоснови, па нека правници, упоређујући обе предоснове, одлуче, за коју су.

Богишићев Имовински законик јесте законодавно дело првог реда, то и г.г. аутори признају, само не могу да се сложе са тим да се законик једне мале покрајине са скученим потребама и неразвијеним правним животом прошири на цело државно подручје или да служи за основу будуће предоснове Грађанског законика за целу државу. Донекле је истина да немамо једне правне обичаје и једну правну традицију, јер смо до недавно живели раздвојено, па би проширење Општег имовинског законика на целу државу, уз остале недостатке, имало за последицу, наметање овог закона и онима који га нису познавали. Али се исто може рећи и за садашњу предоснову, јер нам она намеће једно ненародно законодавство, које је, онако како је гласило у оригиналном тексту са новелама од 1914. до 1916. год. важило опет у двама релативно малим покрајинама — Словеначкој и Далмацији, од којих, нарочито Далмација, није представљала неко важно правно подручје са развијеним правним животом. У ствари значи да се са предосновом проширује на целу државу једно покрајинско законодавство, које за разлику од Богишићевог Имовинског законика, није никада било народно. Тако изгледа ова ствар ако се мери једним истим мерилом за све.

Г.г. *Др. Ајнер* и *Др. Пливерић* сасвим умесно налазе да систем у аустријском Грађанском законнику није добар. Тај систем међутим и наша предоснова преузима, те тако на првом кораку има да се прихвати оно што и многи аустријски аутори сматрају да није добро. Недостатак доброг система јесте основни недостатак и он се више не може поправити ако се прихвати онакав какав је у аустријском Грађанском законнику формулисан. Зар не би боље било да смо усвојили нов систем са новим закоником?

Језик такође није добар у предоснови. Писци га остављају по страни, а он ће бити предмет и мора бити предмет особених дискусија, јер Грађански законик не треба да и у погледу језика буде ненародно дело, када је он такво дело у својој суштини.

Дело уважених аутора представља огроман напор да се предоснови, објављеној без мотива, да оно објашњење које заслужује и пружи стручна критика разних институција основана на дубоком познавању ствари и дугогодишњем искуству. Извесне партије праве су студије. Не сумњамо да ће горње дело, ако предоснова постане Грађански закон, послужити за основ будућем систему нашег грађанског права, јер оно то у потпуности заслужује. Напор достојан дивљења мора се свесрдно поздравити, па с тога наше писце упућујемо да у овом делу траже потребна објашњења односних партија предоснове, сигурни, да ће их наћи изложене на високо научни начин. То је се у осталом с правом очекивало од два позната правника и професора Правног факултета у Загребу, носилаца катедре грађанског права на Правном факултету у Загребу и писаца запажених дела, расправа и чланака из грађанског права.

Л. Опенхајм: Међународно право. Свеска II.: спорови, разоружање, безбедност, рат и неутралност. Део I. Решавање међународних спорова (§§1.—83.). Према четвртом издању проф. *Арнолда Макнера*, превео и допунио *Др. Стојан Гавриловић*. Београд, 1936. Издавачко и књижевско предузеће Геца Кон А. Д. Стр. 137.

У системима међународног права, дело професора *Л. Опенхајма* заузима једно од првих места, по опште усвојеном мишљењу. Карактеристично је да је писац *Опенхајм* природени Енглец — пореклом Јеврејин, из околине Франкфурта, који је после професуре у Фрајбургу и Базелу, дошао у Лондон, и тамо држао професору Вестлек. Десет година је радио на своме капиталном делу, које излази у преводу на нашем језику, пошто је претходно, по угледу на своје знамените претходнике, учинио све припреме, тако да се ни по чему не може закључити да дело није писао Енглец. *Г. Арнолд Макнер*, приређивач четвртог издања *Опенхајмовог* дела, са кога је превод извршен на нашем језику, у предговору нашег издања каже: „*Опенхајм* је био расположен пацифистички. Веровао је да мир може постати нормално стање међународног живота, исто као што је одсуство насиља постало нормално стање интерног живота у већини савремених људских заједница. Веровао је, шта више, да то стање може настати властитим човечијим напорима, то јест путем организације. Извесна гледишта која је засту-

пао у свом одељку о рату врло су реална, чак сувише реална, да би се допала сваком. Али, с друге стране, Опенхајм није никад губио из вида да међународно право није само дескриптивна, него је исто тако динамична и теолошка наука и да сваки онај ко је предаје мора имати пред собом њен крајњи циљ: потчињавање међународне заједнице правном поретку."

Преводилац г. *Др. Стојан Гавриловић*, поред одличног познавања и нашег и енглеског језика, поред солидног знања из права у опште а међународног права на посе, имао је да се бори са небројеним тешкоћама када је ово дело преводио. Пре свега са скраћеницама које су уобичајене код сваког енглеског правног научног дела, а које означају изворе, збирке дела, што је све нашој читалачкој публици савршено непознато. Кроз преводиочева објашњења видимо сву сложеност овога рада. То је дало повода преводиоцу да нас ближе упозна са начином рада енглеских писаца и са начином састава збирки и организацијом америчких и енглеских судова. Преводилац је имао тешкоће и у томе, што дело преводи са четвртог издања у редакцији г. *Макнера*, и ако је *Опенхајм* издао само два прва издања свога дела. Затим је дело требало довести у склад са стањем данашње науке међународног права, које је у сталној еволуцији, а притом сачувати не само оригинални текст *Опенхајма* и његових настављача, већ додатке саобразити и по духу и по систему *Опенхајмовог* дела. И у томе је преводилац успео што се најбоље види у одељку посвећеном Преуређењу Хашког суда (стр. 59—71), коју је целу материју преводилац сам написао, сасвим у духу и у стилу *Опенхајмову*, тако да се само по загради види да односна излагања не припадају *Опенхајму*. Најзад, преводилац је имао да се бори и са тешкоћама техничке природе, јер је мало уобичајено издавање енглеских превода код нас на исти онај начин како се они објављују у Енглеској, тако рећи фотографски. Морамо подвући да је и у овом техничком погледу дело успело преко сваког очекивања.

У место да објави цело дело у једној књизи, преводилац је претпоставио да дело подели на пет засебних свезака, од којих је за сада само прву свеску објавио, посвећену решавању међународних спорова. То су правне материје које се односе на добровољно и принудно решавање међународних спорова са питањима као што су арбитража, суђење код Сталног међународног суда у Хагу и учешће Друштва народа при решавању међународних спорова, затим реторзија, репресалије, мирна блокада, интервенције и принудна средства за решавање спорова међу члановима Друштва народа.

Карактеристика је излагања *Опенхајма* концизност која је последица снажне документације и пречишћених појмова. Има се утисак да се пишчевим закључцима нема ништа ни додати ни одузети. Они као да имају снагу догме. Тај се утисак нарочито добија када се пишчева излагања упореде са излагањима других писаца.

Међународно-правна књижевност није оскудна у добрим делима. Наша преводна књижевност пре и после рата такође је прилично заступљена у овој области права. Сем тога имамо и добро оригинално дело г. *Др. Милеше Новковића*. Али тиме *Опенхајмово* дело неће ништа изгубити, јер ће га са сигурношћу консултовати сви они који имају везе са међународним правом. Томе ће несумњиво допринети одличан превод г. *Др. Гавриловића* уз неопходне допуне с погледом на садашње стање међународно-правне науке, те се надамо да ће ово дело наићи на добар пријем код наших правника.

Др. Михаило Вучковић: Еволуција и критика неутралног задругарства. Београд, 1936. стр. 164. Издање пишчево. (Лаганицом).

Научна задругарска књижевност веома је сиромашна код нас, и ако је задругарство добило интересантан развој благодарећи више акцији задругарских практичара, који су осетили значај кооперативног покрета у свету и нашли у нашој средини плодно поље за своју активност, Теориских дела о задругарству мало имамо, па је за сваку похвалу потхват г. *Др. Мих. Вучковића*, који је за своју докторску дисертацију, браћену и одбраћену пред Правним факултетом Београдског универзитета узео неутрално задругарство, чији је значај и еволуцију критички приказао.

Задругарство се приказује широј публици у два вида: као циљ и као сретство. Као циљ, оно се сматра код оних идеолога који теже задружној организацији државе и њеног привредно-правног поретка на задружној основи. Као сретство, оно се појављује код оних идеолога који не теже промени економско-

правне друштvene структуре, већ само желе да у оквиру данашњег друштvenог поретка ојачају и оспособе економски слабије чланове друштва. Гледано под овим углом, задругарство се адаптира свима привредним поретцима и постоји у свима друштвеним структурама. С тога по овом другом схватању задругарство не може бити неутрално ни самостално и то гледиште заступа г. *Др. Вучковић*. Само тако, оно се може одржати и послужити својој основној намени: да ублажује велике неједнакости и без потреса, припрема нашу средину за боља, сретнија времена, у којима ће сви грађани бити задовољни. То је суштина излагања г. *Др. Вучковића*, који није пропустио да са много детаља и примера из прошлости и из садашњице осветли своју основну мисао.

Излагање је поделио на два велика дела: неутрално задругарство и капитализам с једне стране и неутрално задругарство и социјализам с друге стране. У завршном делу посвећеном појму задруге као сретству, писац је сажео своју мисао у неколико снажнијих реченица које одају и човека и писца убеђеног у оно што излаже и свесног озбиљности посла који је предузео.

Ово дело г. *Др. Вучковића* најбоље сведочи о томе, да наша средина има озбиљних, способних и стручних младих људи. Треба их помоћи, благонаклоно им пружити заштиту, дати им воље за рад и признати им напор који улажу. Наш приказ нема други циљ. Њиме се жели да претстави широј јавности једно значајно дело и један успео напор. Хоће ли г. *Др. Вучковић* мећи своје здраве идеје, основане на дубоком уверењу и свестраном познавању проблема задругарства, да развије и да их забележи у делима која су нам потребна, зависи у првом реду од нас самих, јер је са овом својом докторском дисертацијом г. *Др. Вучковић* показао да има и воље и разумевања за проблеме везане за задругарство.

Др. Видан О. Благојевић
адвокат.

НЕКРОЛОЗИ

† Милић Ж. Милићевић.

25. марта 1937. год. преселио се је у вечност наш адвокатски друг Милић Ж. Милићевић после краћег боловања. Због веома великих дажбина, већ на крају живота, али још увек крепак и способан за адвокатски рад, пок. Милић је недавно напустио наш ред, остајући му ипак до краја живота веран, јер је у њему провео најбоље године свога живота и забележио најзначајније успехе своје. Ми га с тога нисмо никада престајали сматрати својим адвокатским другом, јер је он наш друг увек био.

Пок. Милић рођен је у Ваљеву пре 67 година, где је завршио основну школу и нижу гимназију. У Београду је завршио вишу гимназију и Велику школу и то 1892. год. пошто је се као омладинац на Великој школи истакао забележивши своје успехе и у друштву и у политичкој странци за коју је се определио. По завршеним студијама ступио је у суд, па је као писар, секретар и судија обишао многа места у Србији, носећи са собом ретку правну премру и ванредну чистоту и човека и судије. Дуже времена задржао је се са службом у Смедереву као председник суда, вољен и поштован од грађанства, колега и осталог судског особља. Из Смедерева отишао је у Београд за председника Трговачког суда, на коме је положају забележио такође значајне успехе, јер се и данас памте његове пресуде у београдском грађанству; по том је постао начелник Министарства правде, на коме је положају до пензионисања ставио у службу државе, народа и судског особља своје велике административне способности, своје дубоко познавање суда и судског особља и своју неизмерну чистоту и човека и чиновника. Када је са тога положаја пензионисан пок. Милић отвара адвокатску канцеларију у Београду и међу адвокатима заузима једно од првих места по спреми и чистоти. Пок. Милић, који је умео бити висок судија, пренео је сву своју љубав за правду и истину, сад у зрелим годинама, на адвокатски позив, коме ће до краја живота служити. И као што су пресуде које су носиле потпис пок. Милића биле особито цењене, тако и адвокатски актови са његовим потписом уживали су особито поштовање, јер пок. Милић није ни умео ни хтео да везује своје име за нешто што не би имало и правног и моралног основа.

У последње време, попут својих старијих другова, скрхан годинама а нешто и болешћу, али душевно крепак и способан, пок. Милић се све мање појављује у судовима, водећи у главном из своје канцеларије велике послове Јадранско-Подунавске банке, једног од највећих својих клијената, која му је до краја живота указивала особито и заслужено поштовање као човеку и адвокату од закона, од искуства и од карактера.

Пок. Милић у животу био је веома скроман. Повучен од хуке живота, он се није никада истицао или коме наметао, али му тиме ни мало вредност није била умањена. На против, озбиљан клијенат знао је увек пронаћи обиљног адвоката пок. Милића Милићевића.

У адвокатском реду, међу најстаријим адвокатима, који већ одлазе, једно од најсветлијих места припада пок. Милићу. Као искусног и озбиљног човека и адвоката, адвокатски другови бирали су пок. Милића за дисциплинског судију при Касационом суду, да им у највишем дисциплинском суду суди у последњој инстанцији. И тамо, као увек, његова правда била је висока.

Светао траг који за њим остаје не може се утрти и заборавити. Нарочито млађе правничке генерације а у првом реду адвокати треба да се сећају и у своје раду да се угледају на врлог и карактерног, спремног и честитог човека, адвоката и судију пок. Милића, оличење доброте, поштења, спреме и другарства, јер ће се само на тај начин и наши адвокатски другови и сви они који су ближе или даље познавали пок. Милића моћи одужити његовој светлој успомени.

Нека му је светао помен међу нама а његовој ожалостњеној породици утеха за губитком нежног мужа и родитеља пок. Милића Ж. Милићевића адвоката из Београда.

Обрад Б. Благојевић,
адвокат.

† Др. Христифор А. Петровић.

У шесетој години свога живота 21. јануара 1937. год. умро је у Београду наш уважени колега и опште поштован човек и правник Др. Христифор А. Петровић, пошто је дуги низ година пробавио у нашим редовима.

Рођен у селу Мозгову код Алексинца као син уваженог, сада пок. протојереја Аврама Петровића, пок. Христифор је из свога родитељског дома понео најлепше особине које красе синове поникле из свештеничких породица. По свршеним школским студијама, пок. Христифор са успехом завршава Правни факултет у Београду, а затим одлази у Хајделберг, где после озбиљног рада стиче титулу доктора права. По завршеном доктору враћа се у Београд, где почиње своју службу у суду, а затим прелази у Зајечарски суд, где после дугогодишње примерне и честите судске службе, прелази у адвокатуру, оснивајући своју адвокатску канцеларију у Зајечару, да се недавно дефинитивно настани у Београду, где га смрт раставља од адвокатског позива, коме је се био активно посветио.

Пок. Христифор својом личном честитошћу, карактерношћу, способношћу и скромношћу одвајао је се и био веома цењен и од својих колега и од свих оних који су долазили пословно, другарски или породично у везу са њим. Клијенти су били сигурни да ће им пок. Христифор ставити на расположење ова велика своја својства, па су са његовим радом били увек задовољни. Адвокатски ред губи у пок. Христифору једног озбиљног старијег друга, кога су красиле најлепше професионалне и колегијалне особине.

Пок. Христифор, у најтежим данима наше отаџбине, био је на служби као резервни официр, вршећи и тада беспрекорно своју дужност према отаџбини, зашта је добио видна признања од својих претпостављених.

Учествујући у болу породице за добрим супругом и родитељем, адвокатски ред испраћа свога одличног друга и поштеног човека Др. Христифора са вечном успоменом на његов савестан и поштен рад и његово дружељубље.

Слава пок. Христифору А. Петровићу.

† Др. Евгеније Томић.

Адвокатски ред изгубио је 24. марта 1937. год. свога друга Др. Евгенија Томића, адвоката из Београда, који је земаљски свет заменио вечним после дуге и тешке болести, којој његов снажан организам није могао одолети.

Пок. Евгеније рођен је 12. јануара 1894. год. у Клују (Румунија) где је завршио основну школу и гимназију, а Правни факултет завршио је у Пешти. Раније се звао Еуген Толнај и за време окупације дошао је у Србију као аустро-угарски официр, где је се оженио са својом садашњом супругом и оставио је неутешну са сином матурантом. У Србији је стекао и основао породицу, упознао највећи број пријатеља и по свршеном рату није се ни враћао у своје родно место, већ је прешао у православну веру, узео име Евгеније Томић, примио Ђурђевдан за славу, јер је Св. Ђурђа веома ценио и славу веома поштовао, примио наше поданство и у нашој отаџбини нашао своју отаџбину.

После рата постао је прво чиновник Железничке дирекције у Суботици, па је по испуњеном адвокатском стажу, после оставке на државну службу 1930. г. положио адвокатски испит. Адвокат је постао 11. септембра 1931. год. у Београду и активно се бавио адвокатуром, борећи се честито и поштено са недаћама уобичајеним у адвокатским редовима. Свој ранији положај официрски задржао је у нашој војсци.

Као колега пок. Евгеније био је добар и дружељубив, ценио је свој ред, извршавао уредно своје адвокатске дужности, тако да је његова прерана смрт била тежак губитак не само са његову породицу, којој овом приликом у име адвокатског реда изјављујем дубоко саучешће, већ и за његове другове адвокате, међу к јима његово место остаје за увек празно. Успоменом на овога доброга човека и адвоката, нежнога супруга и родитеља одужићемо се пок. Евгенију, који је, и ако рођен ван наше земље, видно показао и доказао да му је наша држава једина отаџбина.

Нека је слава пок. Др. Евгенију Томићу.

Др. Видан О. Благојевић,
адвокат.

САДРЖАЈ ПРАВНИХ ЧАСОПИСА

Б р а н и ч не доноси садржаје свих правних часописа код нас.

Архив за правне и друштвене науке, орган Београдског правног факултета. Уредник *Др. Михаило Илић*.

Садржај Бр. 3. Књ. XXXIV, за март 1937. год.:

Чланци: Др. Н. с. Живојин М. Перић: Значај Приватног права; Др. Ђорђе Тасић: Да ли обичај може укинути закон; Др. Милан Тодоровић: Разлози који су изазвали контролнсање (ограничавање) наше девизне трговине; Александар Давинић: Провођење у живот Закона о лову од 5 децембра 1931 год.; Др. Бранислав М. Недељковић: Уговор у корист трећег; Др. Саво Стругар: Продужење рока за одговор на тужбу. — Правна политика: Др. Милан Ф. Бартош: Изигравање комисионалног пакта. — Административна хроника од Љубише Јенка и Светозара Аџића. — Судска хроника од Др. Арсена М. Чубинског, Милана Ж. Живадиновића, Милорала С. Манојловића, Јовице Б. Мијушковића, Јована Д. Смиљанића и Владимира Тимошкина. — И т. д.

Југословенски економист. Главни уредник *Др. Душан М. Паншић*.

Садржај Бр. 3. Год. II, за март 1937. год.:

Др. Гојко Грђић: Да ли је компензациона теорија изгубила своје значење; Др. Салих Уварчић: Самопомоћ и државна помоћ у нашем земљорадничком задругарству; Др. Тодор Мировић: Проблем козарства у Повардарју. — Привредни и друштвени живот. — И т. д.

Правна мисао. Часопис нове генерације. Уредници; *Др. Никола Вучо, Др. Д. Б. Тодоровић и Др. Драгољуб Б. Кечкић*.

Садржај Бр. 1.—2. Год. III, за јануар—фебруар 1937. год.:

Др. Јован Ђорђевић: Психологизам и социологија; Е. Пашуканис: Однос и норма; Др. Љубомир Дуканац: Положај адвокатског staleжа у доба кризе; Ж. Цветковић: Социологија и идеологија радничкога покрета; Др. Михаило С. Смирнов: Ваздухопловно право; Др. Хамдија Чемерлић: Верификација посланичких мандата. — И т. д.

Правосуђе, часопис за судску праксу. Уредник *Стојан Јовановић*. Власници и оснивачи: *Др. Фердо Чулиновић, Др. Иво Матијевић и Стојан Јовановић*.

www.unilib.rs Садржај бр. 3. Год. VI. за март 1937. год.:

Грађанско право: Лаза Урошевић: Предоснова Грађанског законика за Краљевину Југославију; Др. Ђ. Ж. Мирковић: О замеркама које се чине предлогу Југословенског трговачког законика; Др. Стојан Јеремић: Измена путем аутентичног тумачења Уредбе о ликвидацији земљорадничких дугова; Др. Борисав Т. Благојевић: Излучна тужба; Др. Фердо Чулиновић: Наше законодавство и народно право. — Кривично право: Др. Бор. Д. Петровић: Социјални и индивидуални фактори кривичности; Александар Миловић: Тумачење § 314 и § 314а. к. п. — И т. д. — Додатак: Правни живот, часопис за судску праксу и законодавство. Бр. 3. Год. II.

Полиција, часопис за политичко-управну, полицијску, судску и самоуправну праксу. Власник и уредник *Васа Лазаковић*.

Садржај бр. 5.—6. Год. XXIV, за март 1937. год.:

Експозе о ресору Министарства унутр. послова. — Чланци и расправе: Кривиналитет и полиција у Сједињеним државама од Др. Бруна Шульца; Операција подмлађивања као кривично-правни проблем од Др. Ј. Кулаша; Коминтерн и радничко-намештинички синдикати (свршетак) од Ђорђа Сараје; Казнионички систем у Америци (свршетак) од Мориса Пармала, у преводу Ђ. Петровића; кривинална полиција; Организација полиције реда у Немачкој од фон Бошхарада; Службенички односи општинских службеника на главним службеничким местима (наставак) од Ш. — Пракса. — И т. д.

Словенски правник, гласило Друштва „Правника“ у Љубљани. Уредник *Др. Рудолф Сајовиц*.

Садржај бр. 3.—4. Год. LI, од априла 1937. год.:

Др. Стојан Бајић: Уредба о минималних мездах, колективних погодбах, поравнавању ин расходништву; Проф. Метод Доленц: Смернице за казновање извршитве порок меџ осебаму, катерим брак по законитих предписих ни довољен; Др. Рудолф Сајовиц: К впрашању преповеди обременитве ин одсвојитве. — И т. д.

ПРЕГЛЕД ЗАКОНОДАВСТВА

Објављеног у Службеним новинама од 14. до 30. марта 1937. г.

Бр. 64.-XIX, од 22. марта 1937. год.:

118) Указ о отварању непотпуне самоуправне гимназије у Петровцу на Млави. — 119) Уредба о измени и допуни у Уредби православног богословског факултета Универзитета у Београду од 17. маја 1935. — 120) Уредба о допуни Уредбе о обавезном обезбеђењу усева и плодова од града у Вардарској бановини. — 121) Уредба о продужењу рока за измену наплатака на постојећим товарним колима. — 122) Уредба о спровођењу осигурања радника. — 123) Наредба о примени Уредбе о спровођењу осигурања радника. — 124) Измене Уредбе о лову на територији Дунавске бановине. — 125) Измена Уредбе за извршење Закона о лову на територији Вардарске бановине. — 126) Правилник о приватним лутријама, тоболама и осталим играма на срећу. — 127) Правилник о измени и допуни Правилника о исхрани и одевању осуђеника казних и других завода. — 128) Измена границе катастарских општина Острво и Јармина. — 129) За отпављање домаће робе воденим путем потребно одобрење Одељења царина. — 130) Образовање шумарских срезова у Варварину, Ђуприји и Прокуљу. — 131) Пореска управа у Тешљу. — 132) Исправка Уредбе о пољопривредним коморама.

Бр. 69.-XX, од 27. марта 1937. год.:

133) Уредба о грађењу, уређењу и оправци лука и пристаништа на мору. — 134) Уредба о измени Уредбе о оснивању и раду празничних течајева и извршењу осталих одреба Закона о обавезном телесном васпитању О. бр. 1847 од 26. марта 1935. г.; Правилник о оцени способности обвезника обавезног телесног васпитања; План и програм наставе; Правилник о организацији и раду отсека обавезног телесног васпитања; Упутства за рад отсека обавезног телесног васпитања. — 135) Правилник о изменама и допунама Правилника о уређењу односа на привојеним пашњацима државних и самоуправних тела бр. 55848 од 3 октобра 1933 године и о подели расположивог земљишта на државном добру Александрово (Врана). — 136) Правилник о уступању права продаје железничких возних карата приватним лицима. — 137) Обзнана о изменама у судском поступку мешовитог

избраног суда састављеног према чл. 239. Тријанонског уговора о миру између Краљевине Југославије и Краљевине Мађарске. — 138) Наредба о одређењу рејона за четрнаест јавнобележничких места у седишту Среског суда I и II у Загребу. — 139) Стављање ван снаге Измена и допуна Правилника речне пловидбе. — 140) Исправка указа.

Бр. 71.-XXI, од 30. марта 1937. год.:

141) Указ о промени имена Општине Церквењак у „Обчина Св. Антон Словенских Горицах“. — 142) Указ о образовању нове општине Осинске. — 143) Уредба о организацији Завода за унапређење спољне трговине. — 144) Уредба о изменама и допунама одредаба Закона о стручним школама за помоћно особље у социјалној и здравственој служби од 13. новембра 1930. год. — 145) Правилник о изменама и допунама Правилника о бањама, минералним и топлим водама од 14. јуна 1920. год. — 146) Пословник Адвокатске коморе у Београду. — 147) Дозвољен лов ракова камењара. — 148) Успостава браника на путном прелазу. — 149) Исправка у Правилнику о проглашењу туристичких места и у списку туристичких места.

НОВЕ КЊИГЕ

1. *Dr. h. c. Jivojn Piričh*: Das interterritoriale Eherecht in Jugoslawien. Sonderdruck aus Rechtsverfolgung im internationalen Verkehr (Band IV). Das Eherecht der europäischen Staaten und ihrer Kolonien. 2. Auflage, I. Teil, 3. Lieferung. (Carl Heymanns Verlag, Berlin W 8). S. s. 877—895. — Das Eherecht im Rechtsgebiet Serbien. Sonderdruck aus Rechtsverfolgung im internationalen Verkehr (Band IV). Das Eherecht der europäischen Staaten und ihrer Kolonien. 2. Auflage, I. Teil, 3. Lieferung. (Carl Heymanns Verlag, Berlin W 8). S. s. 897—984. — Des effets des jugements civils étrangers en Yougoslavie. Extrait de la „Zeitschrift für Schweizerisches Recht, 1937, Heft I“. Bâle 1937, p. p. 35. — La Prévision sociologique. Communication au XIe Congrès International de Sociologie (Octobre 1933, Genève). Extrait de la Revue Internationale de Sociologie, Paris, 1937. Librairie Générale de Droit & de Jurisprudence. P. p. 17.

Dr. Bertold Eisner i Dr. Mladen Pliverić: Mišljenja o predosnovi Gradanskog zakonika za Kraljevinu Jugoslaviju. Zagreb, 1937. — Izdalo Pravničko društvo u Zagrebu. Str. 639.

Dr. Miოდраг Аћимовић: Кривично право. Књига прва. Општи део-Суботница. 1937. Стр. 1-9. Издање пишчево.

Univ. profesor *Aleksandar Maklecov*: Kazensko pravna veda in kriminologija. (K vprašanju klasifikacije kriminalnih ved). La science du Droit pénal et la criminologie (Contribution au problème de la classification des sciences criminelles). Ponatis iz Zbornika znanstvenih razprav pravne fakultete, XIII. Založila Juridična fakulteta. Ljubljana, 1937. Str. 28.

Професор *Л. Опенхајм*: Међународно право. Свеска II: спорови, разоружање, безбедност, рат и неутралност. Део I. Решавање међународних спорова (§§ 1. до 83). Према четвртом издању професора *Арнолда Макнера* превео и допуноу *Др. Стојан Гавриловић*. Београд, 1935. Стр. 138. Издање Издавачког и књијарског предузећа Геца Кон А. Д.

Dr. Đorđe Ž. Mirković: O zamerka ma koje se čine predlogu Jugoslovenskog trgovačkog zakonika. Preštampano iz „Pravosuda“ god. VI. sv. 3. Beograd, 1937. Str. 25.

Dr. Mihailo Vučković: Evolucija i kritika Neutralnog zadugarstva. Doktorska disertacija. Beograd, 1936. Str. 160. Izdanje pišchevo.

Jovan M. Jovanović i Dr. Konstantin Tichomirov: Zbornik propisa graђevinske službe. Железничко законодавство, св. 2. Београд, 1937. Стр. 4/2.

Ernesto Lama: Aristotelovo shvatanje економije Preveo i predgovor napisao *Mirko Dobrota*. Beograd, 1937. Str. 32.

Zbornik znanstvenih razprav. XIII. letnik 1936.—37. Izdava Proforski zbor Juridичne fakultete v Ljubljani. Ljubljana, 1937. Str. 228.

Akademie zur wissenschaftlichen Erforschung und zur Pflege des Deutsch-tums. Deutsche Akademie. Mitteilungen. Elfter Jahrgang, Drittes Heft, München 1936.

Теме за Конгрес правника

На својој седници од 24. априла 1937. год. Конгресни одбор, проширен правницима из Београда, решио је да се овогодишњи Конгрес правника Краљевине Југославије одржи у Новом Саду 3., 4. и 5. октобра 1937. год. и изабрао је следеће теме:

1. — Како да се у новом Грађанском законнику уреди питање ванбрачне деце.

2. — Које се законодавне мере могу препоручити за одржање недељивости сељачког поседа.

3. — Реформа прописа Грађанског парничног поступка о пресудама услед изостанка и пропуштања.

4. — Треба ли повисити казне у кривичном закону за извесна кривична дела и да ли треба смањити размак између максималне и минималне казне.

5. — О потреби кодификације радног права.

6. — О упослењу стручног правног особља.

Позивају се правници који желе да учествују као референти на Конгресу правника да то доставе главном секретару Конгреса правника г. *Др. Илији Пржићу*, доценту Универзитета — Хаџи Мелентијева ул. бр. 40, Београд, најдаље до 15. маја 1937. год.

Конгресни одбор одлучиће накнадно о референтима.